

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Line Bruun Schjerve

Masteroppgave

Foreldremiljø og sosial kapital

Master i folkehelsevitenskap med vekt på endring av livsstilsvaner

1MVF201

2022

Forord

For første gang i livet har skippertaket hatt en varighet på mer enn en uke og faktisk vart i flere måneder. Det kan kanskje da ikke kalles et skippertak lengre, men defineres mer som en god prosess over tid, med en liten sluttspurt vel og merke. Det har vært 3,5 år med periodevis krevende jobbing parallelt med full fleksibel jobb og familie med mann, hund, katt og fire barn.

Først vil jeg rette en takk til min kjære mann som til tider har styrt skuta hjemme alene og hatt full kontroll og takk til barna som har heiet fra sidelinja (og ikke vært syke for ofte).

Min jobberfaring innen rehabilitering sammen med rollen som forelder har erfart at det finnes enormt potensiale i de relasjoner vi omgir oss med. Som har vært utgangspunktet for min masteroppgave.

Videre vil jeg takke mine medstudenter for gode samtaler, refleksjoner, sosial støtte, kunnskap og heiarop underveis og til siste dag før levering av oppgave. Vi også sende en takk til gode venner for støtte underveis.

Og sist, men ikke minst vil jeg takke min veileder Friedolin Steinhardt med god og konstruktiv veiledning underveis i løpet.

Nå ser jeg frem til mer familietid og samvittighet til å lese ei god krimbok.

Hamar/Elverum, november 2022

Line Bruun Schjerve

Innhold

Tabeller og figurer.....	5
Forkortelser	5
Norsk sammendrag.....	6
English summary.....	7
1. Innledning.....	8
1.1 Innledning	8
1.2 Relevans for folkehelse	9
1.3 Bakgrunn for studien	12
2. Litteraturoversikt.....	14
2.1 Litteratursøket.....	14
2.2 Begrepsavklaring	19
2.3. Problemstilling	22
Hypoteser.....	22
Avgrensing av oppgaven	23
3. Teori	24
3.1 Sosial Kapital.....	24
3.2 Sosialisering og bioøkologisk modell.....	29
3.3 Overgang til nytt miljø	32
4. Metode.....	34
4.1 Metodologi.....	34

4.2 Kvantitativ forskning	35
4.3 Forskningsdesign	36
4.4 Utvalg	37
4.5 Spørreskjema	38
4.7 Innhenting og organisering av data	42
4.8 Validitet og reliabilitet.....	45
4.9 Dataanalyse.....	46
4.10 Etske utfordringer	48
5. Resultater.....	50
5.1 Beskrivelse av utvalg.....	50
5.2 Forskjell i foreldremiljø.....	53
6. Diskusjon.....	58
6.1 Oppsummering av resultatene	58
6.2 Diskusjon av funn.....	59
6.4 Studiens styrker og svakheter	68
7. Konklusjon	73
8. Referanseliste	75

Tabeller og figurer

Tabell 1: Inklusjon og eksklusjonskriterier	37
Tabell 2: Svarprosent utvalg foreldre (n=107)	50
Tabell 3: Beskrivelse av utvalget (*skole med foreldreskolekonsept).....	51
Tabell 4: Deskriptiv statistikk foreldremiljø (*skole med foreldreskolekonsept).....	55
Tabell 5: Signifikansnivå i forskjell i foreldremiljø-sumscore mellom skoler, Post Hoc test (* signifikant forskjell mellom skoler).	56
Figur 1: Dahlgren og Whiteheads modell (Fosse, 2006, s.15).....	12
Figur 2: Bioøkologisk modell (Bronfenbrenner, 1979)	31
Figur 3: Spørreskjema foreldremiljø, (Nordahl, 2000).	42
Figur 4: Flytskjema innsamlingsprosess	43
Vedlegg 1: Spørreskjema til foreldre.....	83
Vedlegg 2: Spørreskjema til skolene.....	89
Vedlegg 3: Meldeskjema NSD.....	92

Forkortelser

ANOVA	Analysis of variance
SD	Standardavvik
SSB	Statistisk sentralbyrå
WHO	Verdens helseorganisasjon

Norsk sammendrag

Bakgrunn: Relasjoner mellom foreldre til elever i skolen, også kalt foreldremiljø, er tidligere belyst i forskning som en helsefremmende faktor hvor foreldre kan være lagspillere rundt barna. Foreldremiljøet virker som et viktig supplement for å fremme et mer positivt miljø i klassen samt bidra til å redusere mobbing. En nærmere undersøkelse av status samt hvordan dette organiseres fra det offentlige studeres videre i denne avhandlingen.

Formål: Formålet med masteravhandlingen var å undersøke om det var forskjell på foreldremiljø ved skoler med ulik tilnærming og ulikt antall møtepunkter for foreldre i løpet av det første skoleåret i grunnskolen.

Metode: Studien var en kvantitativ tversnittstudie. Data ble samlet inn gjennom strategisk utvalg og inneholdt totalt 107 voksne (kvinner = 76, menn = 31) fra 5 ulike skoler som foreldre ved 1.trinn i grunnskolen. Deskriptiv statistikk, ANOVA med Post Hoc test og lineær regresjonsanalyse ble gjennomført.

Resultater: Resultatene i studien viste en signifikant forskjell mellom foreldremiljø ved skoler som har foreldreskolekonsept og de skolene som ikke har det. Resultatet viser at skolene med fokus på foreldreskolekonsept scorer signifikant dårligere på foreldremiljø enn skolene uten foreldreskolekonsept, selv om man kanskje skulle tro det motsatte. Resultatet viser også en statistisk signifikant forskjell ($p < 0,05$) i deltakelse på antall foreldremøter i regi av skolen.

Konklusjon: Studien viste status på foreldremiljø ved fem ulike skoler i Innlandet og forskjeller mellom de ulike skolene. Forskjellene var signifikante for disse tre variablene: gjennomføring av *foreldreskolekonsept* eller ikke, *antall foreldremøter* som avholdes i løpet av skoleåret og *klassestørrelse*.

English summary

Background: Relationships between parents, with children in school, also called the parental environment have previously been highlighted in research as a health promoting factor where parents can be team players around the children. The parental environment acts as an important supplement to promote a more positive environment in the class of their children. It also reduces bullying. A closer examination of the parental environment and how its organized from public sector, is studied further in this thesis.

Purpose: The purpose of this master thesis was to investigate whether there was a difference between parental environment at schools with different approaches and different numbers of meeting points for parents during the first year of primary school.

Method: The study was a quantitative cross-sectional study. Data were collected through strategic sampling and contained a total of 107 adults (women = 76, men = 31) from 5 different schools as parents at grade 1 in primary school. Descriptive statistics, ANOVA with Post Hoc test and linear regression analysis were performed.

Results: The results of the study showed a significant difference between the parent environment at schools that have a parent school concept and those schools that do not. The results show that schools focusing on parent school concepts score significantly worse on parent environment than schools without parent school as a concept, although one might think the opposite. The result also shows a statistically significant difference ($p < 0.05$) in participation in the number of parent meetings organized by the school.

Conclusion: The study showed the status of the parental environment at five different schools in Innlandet and differences between the different schools. The differences were significant for these three variables: *parent school concept or not*, *number of parent meetings* held during the school year, and *class size*.

1. Innledning

Denne masteravhandlingen er en del av studieprogrammet master i folkehelsevitenskap med vekt på endring av livsstilsvaner ved Høgskolen i Innlandet. Målet med avhandlingen er å belyse en sentral faktor og bidragsyter i norsk skole, foreldrene og videre foreldremiljøet. Dette forankres videre i teorien om sosial kapital.

1.1 Innledning

Hver høst starter i overkant av 60 000 barn i første klasse i Norge. I norsk grunnskole, fra 1.-7.klasse, i 2019-20 var det 636 250 elever (Utdanningsdirektoratet, 2021). Barn og unge i Norge har plikt og rett til grunnskoleopplæring og skolen blir derfor en arena hvor alle kan nås, både foreldre og barn, uavhengig av sosial posisjon (Opplæringslova, 2022). Man kan med bakgrunn i dette si at skolen som arena er i en særstilling og har mye makt.

Opplæringsloven ansvarlig gjør kommuner, gjennom grunnskolen som institusjon, sammen med foreldre som bidragsytere til å danne grunnlag for videre å kunne ta egne reflekterte valg og åpne dører til verden og fremtiden (Opplæringslova, 2022). Loven forankrer her skolens rolle med foreldrene som bidragsytere.

Skolens ansvar innbefatter kontakt med foreldre gjennom opplæringsåret, foreldremøte i starten av året med informasjon om bla foreldremedvirkning samt minst to strukturerte samtaler med kontaktlærer (Opplæringsloven, 2009).

Sosial læring og utvikling inkluderes i overordnet del av læreplan og skal sammen med hjemmet bidra til godt fellesskap og miljø (Utdanningsdirektoratet, 2017). Hjemmets, foreldre/foresattes, rolle kan tolkes som en støttespiller gjennom grunnskolen og med ansvar for oppdragelse i hjemmet (Opplæringsloven, 2009).

I Stortingsmelding 6 «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO» belyses viktigheten av å være lagspillere rundt barna slik at alle barn og unge blir sett.

Regjeringen formidler også at det er ønskelig å styrke samarbeidet mellom foreldrene (Kunnskapsdepartementet, 2019). Flere rapporter belyser dette og har på ulike måter utforsket mulighetsrommet, spesielt på individnivå, samarbeid med den ene elevens lærer og foreldre (Nordahl, 2000, 2003; Norkyn et al., 2020).

Professor Thomas Nordahl (2015) beskriver foreldre i skolen som den tause majoritet med bakgrunn i manglende politisk interesse for nettopp foreldrene. Forskning viser et gap mellom ønsket samarbeid med foreldre i skolen og reell situasjon (Nordahl, 2015).

Dette samarbeidet mellom foreldre – foreldremiljøet - er ifølge Drugli og Nordahl (2015) et svært viktig supplement for å fremme et positivt fellesskap i klassen. De sier videre at det kan bidra til å redusere mobbing samt fremme læringsmiljøet i klassen (Nordahl & Drugli, 2015). Med andre ord kan foreldremiljøet være en solid og sterk bidragsyter i norsk skole.

Et sitat fra en kronikk skrevet av Anne Holt i 1995 og senere sitert i Gro Harlem Brundtlands nyttårstale i januar 1996, belyser det kollektive ansvaret slik:

"Vi har glemt det gode gamle kollektive ansvaret. Nabokjerringer som følger med og kjefter når noen får juling eller bli mobbet – er der ikke lenger. Vi må få folk til å bry seg om hverandre igjen. Det er ikke så farlig å engasjere seg i andre, som folk tror."

1.2 Relevans for folkehelse

Folkehelsepolitikken i Norge har en bred tilnærming for å favne hele befolkningen (Helse-og Omsorgsdepartementet, 2013). Gjennom den norske stat gjøres det flere grep for folkehelsen: det deles kunnskap, det utvikles lover og regler på tvers av samfunnssektorer for å bidra til utviklingen av den norske velferdsstaten. Videre belyses samfunnets ansvar for å legge til rette for at individer skal kunne ta gode valg og for å få til dette, må alle samfunnets aktører bidra til fellesskapet (Helse-og Omsorgsdepartementet, 2013).

Et av satsningsområdene i stortingsmeldingen (2019) er tidlig innsats blant barn og unge. Med forankring i Opplæringsloven (2022) og obligatorisk grunnskoleopplæring, er skolen en arena hvor alle fra året de fyller 6 år, inkludert deres foreldre/foresatte, skal inkluderes, barn som elever og foreldre/foresatte som medspillere (Opplæringsloven, 2009).

Marmot review, en rapport fra England med mål om å presentere strategier for å redusere ulikhet i helse, tydeliggjør universalisme som strategi for å favne flest mulig (Marmot, 2010). Rapporten retter i policy objective B fokus mot å sikre at skoler, samfunn og familier jobber i fellesskap for å redusere helsegradienten (Marmot, 2010). Marmot (2010) presiserer at familie har større innflytelse på skoleresultater hos den enkelte enn det skolen har, som videre tydeliggjør et behov for tettere kobling mellom familie, skole og samfunn.

Policy objective A omhandler å gi alle barn den beste starten i livet og snakker om overgangen til skole som et innsatsområde for å oppnå målet om likt utgangspunkt for alle (Marmot, 2010). Tidlig intervensjon ansees å være livsviktig, men alle grep gjennom livsløpet er nødvendig (Marmot, 2010).

Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer helse som *“health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity”* (World health organisation, 2022)

Hvor grepet skal eller bør tas er med bakgrunn i den brede tilnærmingen ikke gitt, men med utgangspunkt i litteratur over og skolens styrke som felles samlingssted, kan det tenkes at foreldremiljø kan være en faktor for bedre folkehelse. Det kan videre tenkes at med foreldrene i større grad involvert i relasjon med hverandre, kan dette være en medvirkende faktor til reduksjon av helsegradienten.

Elevenes møte med skolen kan sies å være veien mot i større grad å ta egne valg og gradvis bli mer selvstendig. Forskning viser at faktorer som sosioøkonomiske forskjeller og foreldres utdanningsnivå har betydning for elevens trivsel og læring (Nordahl, 2015). Forskning viser også at foreldremiljø påvirker disse faktorene positivt (Drugli & Nordahl, 2016). Nordahl (2015) skriver også om at foreldremiljøet fungerer som beskyttelsesfaktorer som påvirker barn og unges faglige og sosiale fungering. Utdrag i innledningen fra opplæringsloven (2009) og referanse fra Stortingsmelding 6 *”Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO”* (2019) synliggjør folkehelseperspektivet og mulighetene for helsefremming.

I Folkehelselovens formål (2021, §1) kommer det nasjonale ansvaret til syne gjennom denne lovteksten:

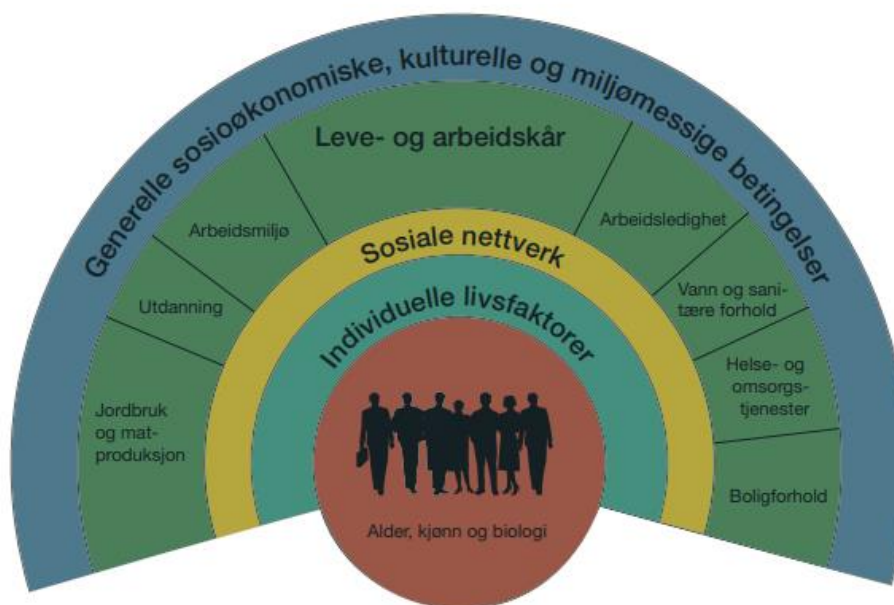
”[...] å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte.

Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.”

1.3 Bakgrunn for studien

Gjennom faget "innføring i folkehelse" i første semester av masterløpet, ble vi som studenter utfordret i hvordan tenke folkehelse. Et vidt perspektiv ble presentert via Dahlgren og Whiteheads modell (Se Figur 1: Dahlgren og Whiteheads modell (Fosse, 2006, s.15)) som synliggjør de ulike faktorene, også kalt determinanter, som påvirker helse og livskvalitet i befolkningen (Jones, 2012). Alder, kjønn og biologi tilhører den innerste ringen, mens hver av ringene synliggjør helsedeterminantene som påvirker individets livskvalitet (Jones, 2012). Tema foreldremiljø kan belyse flere deler av modellen gjennom oppvekst, utdanning og nærmiljø i tillegg til sosial støtte og nettverk.

Figur 1: Dahlgren og Whiteheads modell (Fosse, 2006, s.15)

Bakgrunn for valg av tema presenteres i innledning og bunner samtidig i en personlig nysgjerrighet rundt sosialisering blant foreldre i en klasse samt personlig erfaring som forelder. I tillegg er det et ønske å rette fokus mot et helsefremmende aspekt i masteroppgaven og undersøke om foreldremiljø kan være en helsefremmende faktor.

Helsefremming og forebyggende helsearbeid er tiltak som bedrer livskvalitet og setter mennesker i større grad i stand til å mestre egne liv (Garsjø, 2018; Schiefloe, 2015). Det helsefremmende perspektivet bygger på Aron Antonovskys teori om salutogenese og kan kalles friskfaktorer (Antonovsky, 1987). Salutogenese retter fokus på faktorer som fremmer helse i stedet for faktorer som gjør oss syke (Jones, 2012).

Ved enkelte skoler i Hamar kommune og omegn har det siden tidlig 2000-tallet blitt arrangert foreldreskole. *Foreldreskole* er et konsept som er utarbeidet i Hamar-skolene med i samarbeid med Thomas Nordahls og hans forskning på foreldrenes rolle i skolen (Nordahl, 2000; Røed, 2006). Målet med foreldreskolen er, ifølge daværende rektor Hilde Grankel ved barneskolen fra artikkelen, å gjøre foreldre bedre rustet til å delta i eget barns læring (Haagensen, 2008). Hun belyser også et mål om å øke samspill mellom foreldre, også referert til over som foreldremiljø.

2. Litteraturoversikt

Avhandlingens problemstilling knyttes til foreldremiljø og teorien som her benyttes som bakteppe er sosial kapital. Foreldreskole ble også inkludert som søkeord for å se om det fantes aktuell forskning på dette fenomenet. Det viste seg tidlig å være utfordrende å få relevante treff på kun å bruke disse søkeordene, både på norsk og engelsk. Fenomenet foreldreskole, definert som i denne studien, med mål blant annet om å skape relasjoner mellom foreldre, kan virke særnorsk og lite undersøkt med bakgrunn i manglende funn i litteratursøket. Annen skandinavisk forskning knyttet til temaet er heller ikke funnet, dog med noen begrensninger i å søke på andre språk enn norsk og engelsk, som er gjort i denne studien.

Begrepene ble operasjonalisert og utvidet til å involvere flere lignende begrep. Begrep som ble benyttet var: *"relasjoner mellom foreldre"*, *"parental relations"*, *"foreldreskole"*, *"foreldremiljø"*, *"foreldrenettverk"*, *"parent network"*, *"sosial inkludering"*, *"social inclusion"*, *"interaksjon/samspill mellom foreldre"*, *"interaction between parents"*. Det ble også benyttet komplementære søkeord, *"foreldre"* og *"skole"*, med mål om å øke antall relevante treff. *"Foreldreinvolvering"* og *"foreldresamarbeid"* var søkeord som i forskningslitteraturen omhandlet relasjonen mellom hjem-skole på et individuelt plan og dreide seg kun om relasjonen mellom foreldre, barn og lærer, men flere artikler ble gjennomgått med håp om å finne relevant litteratur. I dette kapittelet presenteres litteratursøket og begrepsavklaring før problemstillingen presenteres.

2.1 Litteratursøket

De norske utdanningsmyndighetene har stort fokus på samarbeidet mellom hjem og skole og dette forankres i norsk lov (Opplæringslova, 2022). I loven synliggjøres skolens plikt til å iverksette samarbeid samt foreldrenes ansvar knyttet til oppfølging av egne barn.

Samarbeidet mellom hjem og skole består av mange deler, har mange navn og kan involvere deltakelse på flere områder som for eksempel foreldremøte, deltakelse på foreldresamtale, hjelp med lekser, delta i foreldreutvalg på skolen og dialog med lærer.

Ved forskning av de ulike områdene innen foreldreinvolvering synliggjøres foreldrenes deltakelse som en virkningsfull effekt på skolerresultater og sosial tilpasning (Desforges & Abouchaar, 2003).

Det er gjort mye forskning på skole-hjem samarbeid og fokuset rettes i størst grad mot enkeltindivid, dens foresatte og samarbeidet med skolen.

Eksempler forskning knyttet mot individet, i samarbeid med lærer og foreldre, er blant andre forskning som viser foreldrenes involvering knyttet til skolen og dens positive innvirkning på elevenes motivasjon og innsats (Hattie, 2009). Et annet eksempel er økt skolefaglig prestasjon som følge av foreldrenes interesse for skolearbeid (Nordahl, 2015).

I denne avhandlingen om sosial kapital og foreldremiljø var det ønskelig å rette perspektivet mot relasjoner mellom foreldre i skolen og litteratursøket ble forsøkt avgrenset til det. Det ble dog funnet foreldreskole i forskning fra USA, men målet i den amerikanske foreldreskolen var kurs til foreldre for å lære å håndtere barns skolegang med mål om bedre resultater for elevene uten mål om sosialisering blant foreldre (Desforges & Abouchaar, 2003; Ingersvoll & Wainer, 2013).

Søk etter litteratur ble gjennomført ved bruk av søkemotorene Oria, Google scholar og Eric.

Det ble også gjort søk i statlige dokument og lovverk. Aktuelle bøker og litteraturlister i tidligere masteravhandlinger er også benyttet. Videre ble forskerne Thomas Nordahl og Dina von Heimburg kontaktet. Nordahl med bakgrunn i hans tidligere forskning på foreldremiljø, som videresendte linker til rapporter han anbefalte å lese for å belyse tematikken.

Von Heimburg ble anbefalt som mulig ressurs av FUG, foreldreutvalgene, da hun har forsket på nettverk blant foreldre, i barnehager. FUG opererer som nasjonalt utvalg for foreldre med barn i skolen og bidro, i tillegg til å anbefale von Heimburg, flere aktuelle referanser, men ingen aktuell tidligere forskning på området. von Heimburg anbefalte videre andre med kompetanse på området; Gro Emmertsen Lund og Pål Tanggard, som også ble kontaktet, men uten videre resultat. Von Heimburg tipset også om aktuell litteratur og introduserte artikler som omhandlet «whole school approach» og «co-creation».

Thomas Nordahl (2000, 2003) har bidratt i NOVA-rapportene, «Samarbeid mellom hjem og skole - en kartleggingsundersøkelse» fra 2000 og «Makt og avmakt i samarbeidet mellom hjem og skole» fra 2003. Rapportene tar for seg blant annet *foreldremiljø*, sammen med fokus på skole-hjem samarbeid, og viser til korrelasjoner mellom foreldremiljø og en rekke positive faktorer knyttet til skole (Nordahl, 2003). Blant disse faktorene er foreldrenes opplevelse av informasjon fra skolen, innflytelse og diskusjon i skolen, kjennskap til skolen og hjelp og støtte til lekser. Resultatene tyder ifølge Nordahl på en sammenheng mellom et godt foreldremiljø og mer oppmerksomme foreldre som følger opp barna i større grad i skolesammenheng. Det kan i følge denne forskningen tyde på at foreldremiljø har potensiale til å være en enorm ressurs i skolen uten at dette virker å være satt i system annet enn at det minimum skal arrangeres et foreldremøte med informasjon pr skoleår (Opplæringsloven, 2009). Tall på foreldremiljøet ble presentert i forskningen (Nordahl, 2000), men ikke brukt til å sammenligne foreldremiljø på andre områder, men kun brukt som forklaringsvariabel i datasettet.

Nordahl (2000) tydeliggjør også i rapporten at det er et stort gap mellom skolens praksis og ønsket effekt av praksis. Han belyser behovet for å rette fokus på foreldremiljøet. I et utviklingsprosjekt fra 2003-2005 der målet var å forbedre samarbeidet mellom skole og hjem, ble resultatene en økning i skolefaglige prestasjoner og bedre sosiale ferdigheter (Nordahl,

2005). I tillegg ble foreldremiljøet bedre ved prosjektskolene (Nordahl, 2005). Uten at disse funnene settes i sammenheng, kan det likevel tenkes at det ene kan påvirke det andre noe som kan være verdt å dra videre i forskning.

Skolen som institusjon og de ansatte, som rolleutøvere, har i stor grad all makt, mens foreldrene vil ha som oppgave å følge opp skolens beslutninger (Nordahl, 2003). På en måte kan man si at samarbeidet mellom skole og hjem innebærer stor grad av informasjon og mindre grad av dialog og samarbeid.

Von Heimburg og kollegaer har i sine studier undersøkt barnehagen som en arena gjennom deltakerbasert forskning. Resultatene synliggjør at relasjoner bidrar til helsefremming, og at relasjoner skapes på tvers av blant annet sosial status, etnisitet, kjønn, utdanning og alder (von Heimburg et al., 2021; von Heimburg & Ness, 2021). De bruker begrepet relasjonell velferd som et helsefremmende fremtidsrettet perspektiv og synliggjør for å rette et enda større fokus på dette området i forskningen og i utviklingen av samfunnet (von Heimburg & Ness, 2021).

Foreldres involvering i skole

Amerikansk forskning synliggjør foreldres involvering, i tillegg til å inkludere det individuelle perspektivet med kun elev/lærer/foreldre, også inn mot frivillig arbeid i skolen, såkalte foreldrenettverk (Li & Fischer, 2017). Resultater fra studier viser at godt etablerte foreldrenettverk har positiv effekt på foreldreinvolvering og viser en sterkere effekt på familier fra vanskeligstilte nabolag (Li & Fischer, 2017). Forskningen viser at etablerte foreldrenettverk kan fungere som buffer og bidra til utjevning av sosiale forskjeller i enkelte nabolag i USA (Li & Fischer, 2017). Samtidig er det viktig å påpeke at foreldres rolle i amerikanske skoler varierer noe fra norske gjennom en høyere grad av frivillighet inn i skolen blant hjemmевærende, spesielt mødre (Desforges & Abouchaar, 2003).

En systematisk oversikt over foreldremedvirkning i skolen synliggjør at grad av involvering som foreldre i skolen påvirkes av sosial klasse, utdanningsnivå, sivilstatus, mors psykososial helse, fattigdom og i noen grad etnisitet (Desforges & Abouchaar, 2003).

Litteratur knyttet til sosial kapital

En systematisk oversikt over forhold mellom sosial kapital og sosiale ulikheter kommer det frem at sosial kapital på individnivå kan forebygge de negative effektene av stress og det kan i tillegg virke stressmestrende å øke emosjonell eller økonomisk støtte (Uphoff et al., 2013). Det synliggjøres videre i den systematiske oversikten at påvirkning av sosiale nettverk og normer på samfunnsnivå vil sammen med den individuelle sosiale kapitalen tilrettelegge for en kollektiv handling og skape et mulighetsrom til informasjonsdeling og helsefremming (Uphoff et al., 2013). Resultater fra ulike studier i den systematiske oversikten viste at i fellesskap som var rike på sosial kapital, som Norge defineres under i denne studien, var det positiv effekt av sosial kapital i gruppen med lavest inntektsnivå, mens det ikke viste forskjell i gruppen med høyere inntektsnivå. Noen av studiene i oversikten viste også at sosial kapital kunne påvirke helsen negativt, med variasjoner mellom land, hvor land med lavere grad av ulikhet kom mest heldig ut (Uphoff et al., 2013). Oversikten viser videre at mennesker med lav sosioøkonomisk status og manglende tilgang på sosial kapital kan oppleve utfordringer og er avhengig av samfunnets tilrettelegging for deltakelse og innpass ved sosiale arenaer (Uphoff et al., 2013). Hvis man tenker skolen arena og som tilrettelegger for sosial inkludering, kan man potensielt nå veldig mange av Norges befolkning. Selv om de negative effektene kan påvirke i en retning, virker Norges og fokuset i forskningen på de lave ulikhetene som et springbrett og en mulighet som kan være verdt å bygge videre på.

Forskning på foreldreinvolvering i ulike nabolag viser til interaksjon mellom foreldre som styrkende på oppdragelse (Li & Fischer, 2017). Dette kan si noe om utgangspunktet for sosial kapital ved skolestart, både i positiv og negativ forstand.

Samskaping og sosial kapital

Offentlig sektor har overordnede mål om å skape verdi for befolkningen gjennom bærekraftige velferdssamfunn og tverrfaglig systematisk folkehelsearbeid (Helse-og omsorgsdepartementet, 2019). Det klassiske byråkratiske folkehelsearbeidet blir satt på prøve av von Heimburg og Ness (2021) og det demokratiske perspektivet gjennom samskaping belyses. Deres artikkel belyser en fremtidsrettet tankegang hvor mennesker involveres i større grad for å skape bedre folkehelse i samfunnet. Ivaretagelse av menneskelige relasjoner plasseres i kjernen av perspektivet som presenteres (von Heimburg & Ness, 2021).

von Heimburg med kollegaer belyser i en annen forskningsartikkel foreldre som ressurser sammen med fagpersoner i for eksempel barnehage, skole, barnevern, andre kommunale tjenester og forskere, hvor samskaping refereres til som faktorer for folkehelse (von Heimburg et al., 2021). Relasjoner mellom mennesker og sosial kapital fremmes her som helsefremmende perspektiver.

2.2 Begrepsavklaring

Sentrale begrep for oppgaven presenteres her for en bedre oversikt over begrepens betydning i avhandlingen.

Foreldremiljø

Foreldremiljøet defineres av Nordahl (2000) som relasjonen mellom foreldre i en klasse. Det nevnes ofte i forbindelse med skole-hjem samarbeidet og det kan virke som det hører hjemme

under den konteksten, uten at det nødvendigvis er definert i tydelige former. Det kan til tider virke tilfeldig nevnt, men samtidig presiseres det, spesielt via Thomas Nordahls rapporter og bøker (Nordahl, 2000, 2003, 2015). I denne avhandlingen brukes begrepet som først definert fra Nordahl (2000), som relasjonen mellom foreldre i en klasse, her 1.klasse ved norsk grunnskole.

Sosial kapital

Sosial kapital presenteres i teorikapittelet under og avhandlingens fokus er knyttet til Robert Putnams (1993) definisjon i størst grad. Definisjonen tolkes til å for eksempel gjelde relasjon som kan oppstå mellom foreldre gjennom nettverket i klassen, normer og videre sosial tillit som igjen kan føre til gjensidig nytte og til fremming av folkehelse som det ambisiøse folkehelsemålet. Putnam belyser også det kollektive fokuset og «bridging social capital» vil være mest relevant og knyttet til problemstillingen i denne avhandlingen (Putnam, 1993).

Foreldreskole

Foreldreskole er et konsept utviklet av Hamarskolen med bakgrunn i Nordahl's (2000) forskning om foreldremiljø. Konseptet ble utarbeidet på tidlig 2000-tallet etter et møte mellom rektor ved Storhamar barneskole og professor Nordahl (Røed, 2006). Målet med foreldreskolen var å ruste foreldrene til barnas skolegang gjennom introduksjon i skolens tilnærming til fag og et sterkt ønske fra skolen om å bygge foreldremiljø med de fordelene det kunne føre med seg som for eksempel redusert mobbing og bedre skoleprestasjon (Nordahl, 2015; Røed, 2006). Oppsettet på gjennomføring av foreldreskolen var totalt 4 kvelder i starten på skoleåret og innholdet var en blanding av foredrag og egenaktivitet (Røed, 2006). Hvor formålet var å bli kjent med lærerne, hverandre, avklare forventinger, snakke om oppdragelse, foreldrerollen, skole-hjemsamarbeidet og skolens måte å jobbe på (Røed, 2006).

Bronfenbrenners modell

Bronfenbrenners bioøkologiske teori omhandler utvikling og sosialisering satt i systemperspektiv (Bø, 2018). I denne avhandlingen knyttes nivåene i modellen til relasjoner mellom foreldre og benyttes for å tydeliggjøre den sosiale kapitalen på individ- og gruppenivå. Se videre forklaring av modellen under kapittel 3.2.

2.3. Problemstilling

Med utgangspunkt i litteraturgjennomgang, ble det avdekket at det finnes lite forskning knyttet til relasjoner mellom foreldre, også kalt foreldremiljø. Dette gapet i litteraturen ga utgangspunktet for problemstillingen. Avhandlingen omhandler å undersøke hva skolene gjør for å bygge relasjoner mellom foreldre på et klassetrinn og hvordan dette påvirker foreldre. Denne studien tar ikke nødvendigvis sikte på å komme med endelige svar, men forhåpentligvis som et godt bidrag til videre forskning på området.

Målet med avhandlingen var å utforske om foreldremiljøet kan påvirkes og videre styrkes av skolen. Problemstillingen ble utformet slik:

Hvilke forskjeller er det på hvordan skoler legger til rette for møtepunkt mellom foreldre i første klasse på grunnskolen og opplevd foreldremiljø?

Hypoteser

Med bakgrunn i tidligere forskning rundt foreldremiljø av Thomas Nordahl og iverksetting av foreldreskole ved enkelte skoler, ble disse hypotesene utformet:

H0. Det er ingen forskjell mellom hvordan skoler legger til rette for relasjoner mellom foreldre og opplevd foreldremiljø (nullhypotese).

HA. Det er forskjell mellom hvordan skoler legger til rette for relasjoner mellom foreldre og opplevd foreldremiljø.

I hypotesetestingen vil det utforskes i H0 (nullhypotese), om variablene er uavhengige, mens i HA (alternativ hypotese) om variablene er avhengige.

Avgrensing av oppgaven

Studien ble avgrenset til å gjelde skoler og foreldre ved første klasse ved barneskoler i Hamar og omegn. Det var ønskelig å få med skoler som benyttet foreldreskole som konsept og skoler som ikke benyttet det som konsept.

Det var ønskelig å belyse hva skolene gjorde for å bygge relasjoner mellom foreldre og dette ble begrenset til å gjelde om skolen arrangerer foreldreskole som konsept eller ikke og antall møtepunkt arrangert av skolen sett i sammenheng med foreldrenes deltagelse på møtene og videre opplevd foreldremiljø. Andre variabler som kunne påvirke utfall av resultat ble også studert, blant disse var *størrelse på klassene*.

3. Teori

I dette kapitlet presenteres det teoretiske bakteppet for denne studien. Først en presentasjon av sosial kapital som en grunnmur og det presenteres hvilken betydning dette kan ha for relasjoner mellom mennesker, her foreldremiljø. Bronfenbrenners bioøkologiske modell er også viet plass da denne synliggjør koblinger mellom relasjoner på ulike nivå, som kan relateres både til foreldrenes relasjoner og barnas relasjoner, samt påvirkning av relasjoner. Barn, og voksnes, overgangsperioder i livet, for eksempel overgangen fra en barnehage hvor man alltid snakker med en av de ansatte både morgen og ettermiddag, til skolestart hvor denne dialogen ikke lengre er like tett. Sosialisering vurderes også som en viktig del av å skape foreldremiljø og vies også plass i teoridelen.

3.1 Sosial Kapital

Mennesker er sosiale vesener og vi trenger hverandre for selvrealisering i form av utvikling av kompetanse, kunnskap, kunst og kultur (Bø & Shiefloe, 2007). Vi samhandler med ulike individer/aktører i samfunnet på ulike arenaer gjennom hele livet. Når flere aktører handler sammen i et repeterende samspill identifiseres dette som et sosialt system (Bø & Shiefloe, 2007). I lys av dette kan studiens målgruppe gjennom tilhørighet som foreldre i en klasse kategoriseres som deltakere i et sosialt system. I Norge er skolekretsene satt sammen med mål om å fordele, blant annet, sosial status (Lauglo, 2007) og i den grad det er praktisk mulig med tanke på bebyggelse, vil klassene mest sannsynlig bestå av en blanding i utdanningsnivå, sivilstatus hos foreldre, arbeidsforhold, lønn, med mer. Gruppen med mennesker kan være variert, men også homogene i enkelte strøk der bebyggelse i en stor by for eksempel er preget av høye boligpriser i skolekretsen og i distriktene hvor prisene ofte er noe lavere (Lauglo, 2007). Som foreldre i en klasse kan man si at man blir en del av foreldrenettverket ved skolen.

Nettverk brukes om uformelle system av relasjoner av en gitt varighet og inkluderer alle sosiale systemer, formelle og uformelle, man tar del i som menneske i et samfunn. Dette nettverket kan også defineres som et menneskes sosiale kapital (Bø & Shiefloe, 2007).

Sosial kapital har ulike definisjoner, men hovedfokus ved alle er på sosiale relasjoner mellom mennesker (Thurston, 2014).

Bourdieu (1986), Coleman (1988) og Putnam (1993) er noen av forskerne som har definert begrepet. Alle definisjonene rettes mot et sosiologisk og økonomisk perspektiv (Thurston, 2014). Definisjonene skiller mellom å tilhøre individnivå hvor koblinger mellom individer er bundet sammen av høy tillit innad i gruppen og den andre delen av definisjonen som tilhører systemnivå og omhandler ressurser som er gjort tilgjengelig igjennom deltakelse i sosiale nettverk (Schiefloe, 2015).

Pierre Bourdieu (1986) definerer sosial kapital som ressurser, eller mulige ressurser, knyttet til kulturelle, økonomiske og sosiale forhold. Han belyser videre maktbegrepet i ressursene og enkeltindividers tilgang og kontroll gjennom sosial kapital (Bourdieu, 1986). Felles med Putnam, synliggjør Bourdieu nettverksforbindelsene i flere ledd, ressurser som har tilgang på andre ressurser, og selv om forbindelsene ikke brukes, er de tilgjengelige gjennom sosial kapital (Schiefloe, 2015).

James Coleman (1988) derimot, beskriver sosial kapital som et offentlig gode og en kollektiv ressurs hvor gjensidige forventninger, forpliktelser, normer og nettverk står sentralt.

Robert Putnam (1993) definerer sosial kapital som trekk i det sosiale livet som for eksempel nettverk, normer og sosial tillit som videre forenkler koordinering og samarbeid til gjensidig nytte (Putnam, 1993). Videre belyser han også at sosial kapital ikke bare er hensiktsmessig for individet, men også i stor grad på kollektivt nivå (Putnam, 1993).

På makronivå kan sosial kapital som generalisert gjensidig, ifølge Putnam, øke effektivitet i et samfunn (Putnam, 1993). Bø og Shiefloe tolker Putnam slik; gjennom regelmessig omgang mellom mennesker, gjensidig hensyn, omsorg for hverandre og at hver enkelt tar ansvar for felles goder kommer denne generaliserte gjensidigheten til uttrykk (Bø & Shiefloe, 2007).

Kapital defineres innen økonomi som en gode i form av penger eller eiendeler, mens i begrepet sosial kapital rettes fokuset heller mot kapital som ressurser og opparbeides gjennom sosial kontakt (Thurston, 2014). Deltakelse i nettverk vil således kunne føre til økt direkte eller indirekte tilgang til ressurser (Bø & Shiefloe, 2007). Omfanget av sosial kapital og hvor store mengder man som aktør innehar, er avhengig av aktørens nettverk, forbindelser og mobilisering av ressurser (Bourdieu, 1986).

Sosial støtte, deltakelse og tillit

Med sosial støtte menes opplevelsen av å ha nære relasjoner, noen som bryr seg og noen å be om hjelp (Helsedirektoratet, 2014). Videre kan sosial støtte bidra til i større grad å mestre hverdagen og ansees som en helsefremmende faktor (Helsedirektoratet, 2014). Det beskrives også i litteraturen som stressreducerende i form av tilgang på sosialt nettverk og ressurser (Cohen, 2004).

Deltakelse i grupper beskrives som et av nøkkelkomponentene i sosial kapital (Abbott, 2010; Putnam, 1993). Abbot (2010) deler deltakelse i to grupper, hvor det ene er individuell samfunnsdeltakelse som for eksempel kan innebære å stemme ved valg, mens det andre perspektivet omhandler organisert aktivitet som resulterer i kollektive fordeler i form av for eksempel dugnadsarbeid og kampanjegrupper. Videre presiserer Abbot (2010) at de kollektive fordelene, gjennom for eksempel en kampanjegruppe, kan innebære endringer i offentlig sektor som igjen bidrar til å fremme helse, mens deltakelse for enkeltindividet kan øke selvtillit og redusere isolasjon i form av å delta.

Coleman (1988) introduserte tillit og normer som en del av sosial kapital og begrepet gis en kulturell dimensjon, bestående av samfunnets normer, tillit og sosiale nettverk. Tillit omhandler opplevelsen av å stole på andre (Fugelli, 2011). Partikulær tillit involverer andre vi har nære relasjoner til, mens generalisert tillit involverer interaksjon med mennesker vi ikke kjenner personlig eller har et forhold til (Schiefløe, 2015). Ved generalisert tillit kan dette bidra til å utvikle og opprettholde sosiale relasjoner (Putnam, 1993; Schiefloë, 2015).

Nettverk og sosial kapital

Putnam skiller i hovedsak mellom to ulike former for nettverksstrukturer som videre fører til ulike former for sosial kapital. Formene han presenterer er «bonding» (innadvendte) og «bridging» (utadvendte) (Schiefløe, 2015). Det innadvendte (bonding) perspektivet innebærer de nære relasjoner, for eksempel familie og venner, og binder individene sammen, øker følelse av tilhørighet og virker identitetsbekreftende (Schiefløe, 2015). Denne form for nettverk kan virke lukkede og det kan oppleves utfordrende for eksterne å få innpass. I den systematiske oversikten av Uphoff med kollegaer (2013), nevnt i kapittel om litteratursøk, viste resultatene at bonding sosial kapital kan fremme noen av de negative effektene av lav sosioøkonomisk status har på helse.

Det utadvendte (bridging) perspektivet knyttes til relasjoner på tvers av for eksempel sosioøkonomisk status, kultur og identitet (Uphoff et al., 2013). Perspektivet kjennetegnes av en større grad av åpenhet med lav terskel for inkludering. Det kan gi tilgang til faglige ressurser og videre tilgang til andre grupper gjennom økt samhandling (Schiefløe, 2015). Arenaer som inkluderer bridging sosial kapital kan være jobbnettverk, utdanningsnettverk, deltakelse i frivillige organisasjoner og for eksempel foreldregruppe i en klasse (Schiefløe, 2015).

Kjønn og sosial kapital

Edwards og Gillies (2005) synliggjør sosial kapital som i større grad en ressurs som er organisert og opprettholdt av mødre enn fedre, når det gjelder foreldrerollen. De har i sin forskning også sett at mødre ofte samhandler med andre mødre og at fedres nettverk ofte er mer formelle. Undersøkelsene viste også at kvinner i større grad benyttet sosial kapital ved for eksempel å diskutere foreldrerollen med sine kollegaer mens menn ikke snakket med sine kollegaer om dette (Edwards & Gillies, 2005).

Sosial kapital i skolen

Schiefloe (2015) synliggjør en viktig forutsetning for sosial kapital gjennom en felles arena hvor sosiale relasjoner kan etableres. Etableringen skjer når aktørene, etter repetitiv interaksjon, skaper et forhold hvor begge anser hverandre som unike (Schiefloe, 2015). Skolen er arena for elevene, men kan også være en arena for foreldrene i en foreldregruppe, som møtes i samling på første skoledag, på foreldremøte og de kan møtes ved henting og levering. Om arenaen blir arena nettopp for foreldremiljø, er avhengig av flere faktorer. Blant disse kan det være om disse gjentatte møtene som kan føre til at relasjonene etableres finner sted, hva innholdet er og hvordan det tilrettelegges for sosial interaksjon. De ulike arenaene er ofte preget av kultur, sosiale forhold og fysiske forhold hvor uformelle forventninger og normer kan styre atferd (Schiefloe, 2015). Kultur ved en skole kan for eksempel innebære at alle sier hei, en hei-skole, som kan fremme sosialisering, mens som ny i et nabolag for eksempel, kan det være en forventning om at man kommer rundt og hilser på de som bor i området. Fysisk utforming av arenaer kan også innby til sosialisering i større grad ved mindre venterom hvor sitteplasser kan sentreres enn ved større venterom der plassene i større grad kan spres utover.

Barn og sosial kapital

Førskolebarn påvirkes i størst grad av den nærmeste familien, mens orienteringen mot venner kommer mer fra 12-årsalderen (Schiefloe, 2015). Familiens verdier og generell påvirkning former den sosiale kapitalen (Schiefloe, 2015). Mødre virker å ha en større rolle rent praktisk og emosjonelt sammen med en større utvikling av den sosiale kapitalen i foreldrerollen, mens fedrene inntar en mer tilbaketrukket rolle (Edwards & Gillies, 2005).

3.2 Sosialisering og bioøkologisk modell

Ivar Frønes (2018) forstår sosialisering som samfunnets kontinuerlige forming av individer, som utvikles til medlemmer av samfunnet. Han synliggjør videre prosessen som menneskets tilpasning i kultur og fellesskap gjennom å følge regler, normer og verdier satt av fellesskapet (Frønes, 2013). George Herbert Mead (1934) bruker om barnets primærsosialisering, møter med familie, venner, lærere ol, betegnelsen *de signifikante andre*. Bronfenbrenner (1979) synliggjør i sin teori at den sosiale utviklingen omhandler alle aldre, og ikke bare barn. Han synliggjorde gjennom sin teori et tverrfaglig og helhetlig perspektiv på sosialisering og utvikling (Bø, 2018). Bronfenbrenners (1979) bioøkologiske modell (se figur 2) synliggjør samspill med ulike miljøfaktorer og forestiller dynamiske prosesser. Modellen er hentet fra Process-person-context-time, PPCT, er fire elementer som virker sammen i den bioøkologiske modellen (Bronfenbrenner et al., 2005). Prosess omhandler den mentale utviklingsprosessen som involverer den dynamiske relasjonen mellom individ og kontekst, person omhandler biologiske, kognitive, emosjonelle og atferdsmessige egenskaper, context er arena for utvikling og time retter fokus mot en dynamisk tidshorisont (Bronfenbrenner et al., 2005). Modellen inneholder også fokus på proximal process, spillet mellom aktør og kontekst (Bø, 2018). De ulike systemene presentert i modellen er:

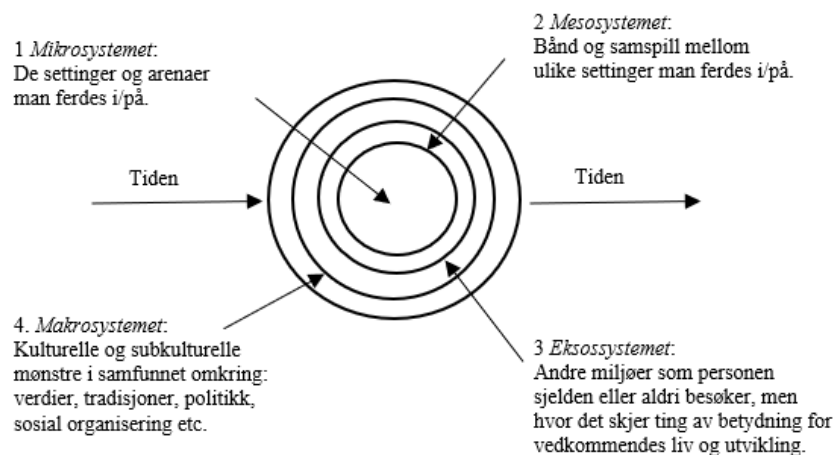
Nivå 1 – mikrosystemet - den innerste sirkelen, hvor samspillet skjer mellom to eller flere og forutsetningen er et fellesskap med felles fokus og proksimale prosesser (Bø, 2018). For voksne kan hverdagssituasjoner i nær relasjon i familien være en slik arena, det samme kan nabolaget og arbeidsplassen. Et annet eksempel er daglig levering og henting på skole som også kan bestå av daglig interaksjon og møter ansikt til ansikt (Bø, 2018). Systemet kjennetegnes ved gjentagende aktiviteter ansikt til ansikt, involverer sosiale relasjoner hvor personer med ulike roller møtes (Bronfenbrenner, 1979; Bø, 2018).

Nivå 2 – mesosystemet - beskrives som forbindelser mellom to eller flere mikrosystemer (Bø, 2018) og kan i denne studien sammenlignes med foreldre i en klasse, foreldremiljø. I mesosystemet skjer samspill, kommunikasjon, gjensidig påvirkning og kunnskapsdeling mellom individene i de ulike mikrosystemene. Foreldre er, i konteksten en klasse, for eksempel ved 1.klasse i grunnskolen, likestilt på samme horisontale nivå, selv om de sosioøkonomiske forskjellene kan være store utenfor skolen som kontekst (Thurston, 2014). Ved gjentatte møter, samspill og relasjonsbygging, vil man nærme seg mikrosystemet i grad av interaksjon (Bø, 2018).

Nivå 3 – eksosystemet - defineres som arenaer og individer man indirekte påvirkes av uten direkte sosial interaksjon. Et eksempel her er at barn kan påvirkes via foreldres nettverk. Foreldre påvirkes i sitt mikrosystem som er arbeidsplassen, og barna påvirkes videre av foreldre, indirekte via foreldrenes arbeidsplass, barnas eksosystem. Et eksempel her er jobberelatert stress som kan påvirke resten av familien. Før skolestart i første klasse, vil de fleste foreldrene befinne seg et nivå lengre unna mesosystemet, og mange vil da befinne seg i eksosystemet før møtene på skolen inntreffer og man blir en del av et mesosystem.

Nivå 4 – makrosystemet - inneholder verdier, tradisjoner, politikk, sosial organisering ol. Og påvirkes via de andre nivåene ned til individet. På mange måter kan man si at makrosystemet

binder de andre nivåene sammen med sin påvirkning. Systemene påvirker individers sosialisering og utvikling på de ulike arenaer vi ferdes (Bø, 2018).

Figur 2: Bioøkologisk modell (Bronfenbrenner, 1979)

I følge Bronfenbrenner (1979) skjer sosialisering på alle disse nivåene og utvikling av atferd skjer i samspillet mellom mennesker og omgivelsene i form av miljø. Han belyser også at deltakelse i flere settinger kan skape stress, manglende mestringfølelse og frustrasjon. Videre hevder han at mennesker ofte vurderer og måler egen kapasitet gjennom eksterne faktorer som jobb, tilstedeværelse ved ulike arenaer samt andre eksterne faktorer (Bronfenbrenner, 1979).

I lys av dette kan det tolkes dit hen at foreldrenes nettverk påvirker barna indirekte og at intervensjoner med mål om fremme helse, gjerne kan involvere foreldre som igjen påvirker sine barn. Disse påvirkningene kan være positive og negative, hvor sosiale relasjoner kan fungere som beskyttende faktor (Bø, 2011).

Colemans (1988) beskrivelse av sosial kapital befinner seg på et mesonivå og samfunnets normer, tillit og sosiale nettverk skjer gjennom samspill i ulike settinger. Putnam (1993) retter

fokus mot makronivået og belyser sosial kapital via samfunnet. Han hevdet videre at er økende bevis for at egenskapene ved det sivile samfunnet påvirker helsen til demokratiet, lokalsamfunn og på individnivå (Putnam, 2002). Han viser videre til forskning på tvers av landegrenser i boken «Democarcies in flux» og belyser flere positive effekter av sosial kapital i ulike land på veien til økt demokrati. Blant disse positive effektene finner man; økonomisk utvikling i Tanzania og Siri Lanka, reduksjon av kriminalitet i USA og Storbritannia, positiv effekt på psykisk helse i Japan og Finland og kvalitet på offentlig administrasjon virker å ha blitt forbedret i områder med fokus på sosial kapital i Italia og USA (Putnam, 2002). Selv om Norge kan sies å være et demokrati, vil man likevel finne forskjeller, men disse er ikke like store som i mange andre land (Putnam, 2002).

3.3 Overgang til nytt miljø

Ved hjelp av Bronfenbrenners bioøkologiske modell kan man se på barnets overgang fra barnehage til skole som møte med tre ulike mikrosystemer; barnets hjem, barnehagen og skolen (Brostrøm, 2009). Videre presenteres vertikale og horisontale overganger for barnet, hvor de horisontale er forflytningen mellom hjem og skole/SFO, mens vertikal overgang beskriver overgangen fra hjemmet til oppstart i barnehage eller skole (Brostrøm, 2009).

Videre karakteriserer Brostrøm (2009) overgangen som et brudd eller en diskontinuitet, som for barnet kan oppleve manglende sammenheng i forflytningen (Norkyn et al., 2020).

Lillejord med kollegaer (Lillejord et al., 2015) viser til en kognitiv og emosjonell påvirkning der barnet skal tilpasses nye omgivelser i form av kultur og arbeidsmåter.

Kunnskapsdepartementet har i flere av sine dokumenter fokus på foreldrenes bidrag inn mot overgangsperioder i livet, og familiens støtte presiseres som en viktig faktor for å skape trygghet i overgangen (Kunnskapsdepartementet, 2008). Videre synliggjøres foreldrenes

trygghet i overgangen og viktighet av støtte i den nye situasjonen, både støtte fra skolen og sosial støtte (Kunnskapsdepartementet, 2008). Teorien kan tolkes dit hen at sosial kapital kan virke som beskyttelsesfaktor ved overgang mellom barnehage og skole, både for barn og foreldre.

Avhandlingen er rettet mot foreldre i første klasse med bakgrunn i skolen som en arena hvor alle barn med deres foreldre skal inn (Opplæringslova, 2022). Bak ligger også en tanke om tidlig intervensjon og håp om å finne noe som kan bidra til en bedre folkehelse. På mange måter kan man ut fra teorien dra paralleller mellom sosiale relasjoner som helsefremmende på arenaer hvor mennesker samhandler ved gjentatte møter over tid.

4. Metode

Første del av kapitlet omhandler metodisk tilnærming med mål om å forklare hvordan best mulig gi svar på problemstillingen i avhandlingen som er å undersøke hva skolene gjør for å bygge relasjoner mellom foreldre på et klassetrinn og hvordan dette påvirker foreldre.

Metodisk tilnærming beskrives og valg begrunnes. Videre presenteres utvalg hvor målet var tilstrekkelig antall for å gjenspeile samfunnet som helhet, gjennom generalisering. Deretter presenteres spørreskjema, valg og utarbeidelse av skjemaene, utforming av spørsmål og gjennomføring av undersøkelsen. De tre siste delene av kapitlet inneholder hensyn til validitet/reliabilitet, dataanalyse og siste del omhandler etiske hensyn.

4.1 Metodologi

Avhandlingens undersøkelse har som mål å se på hvilke forskjeller det er på foreldremiljø i første klasse på grunnskolen ved ulike skoler med bakgrunn i hva skolene gjør for å skape foreldremiljø. Enkelte av skolene i kommunen har foreldreskole som konsept og det var ønskelig å se på forskjeller på skoler med/uten dette konseptet. Hypoteser ble utformet med bakgrunn i dette og skulle belyses gjennom valgt metode.

Forskning i sosialvitenskap er ifølge Alan Bryman med kollegaer (2021) akademisk forskning basert på sosialvitenskapelige tema og har ofte som mål å skape endring og avdekke samfunnsmessige problemstillinger. Kvantitativ forskning inneholder en objektivitet rundt oppfatning av verden (Bryman et al., 2021). De (2021) tydeliggjør videre at forskerens persepsjon er av stor betydning i forskningen og spesielt under valg av metode (Bryman et al., 2021).

Ved valg av forskningsmetode, vil valget påvirkes av vårt eget syn på virkeligheten (Bryman et al., 2021) Kvantitativ forskning kan blant annet rettes mot kritisk realisme. Rolfe (2013) betegner kritisk realisme som et paradigme innen kvantitativ metode. Bryman (2021) forstår

kritisk realisme som en måte å tolke virkeligheten på som samtidig anerkjenner at det finnes flere opplevelser og tolkninger. Kritisk realisme deler med positivismen og realismen samme syn om at det finnes en observerbar sannhet, men den tar videre hensyn til variabler som kan påvirke den observerbare virkeligheten (Rolfe, 2013). Denne studien kan forstås i lys av kritisk realisme da den ikke med sikkerhet kan representere virkeligheten til det fulle, men ulike variabler kan spille inn.

4.2 Kvantitativ forskning

Kvantitativ forskning er ifølge Bryman med kollegaer (2021) deduktiv testing av hypotese, hvor deduktiv forstås ved at teori benyttes til å bevise virkelighetens situasjoner gjennom numeriske data. Numeriske data benytter teori som bakteppe for å forklare data (Bryman et al., 2021).

Bryman med kollegaer (2021) beskriver fire hovedelementer innen kvantitativ forskning; måling, kausalitet, generalisering og replikerbarhet. Måling og innhenting av data som kan studeres numerisk er grunnlaget for kvantitativ forskning. Målinger gir grunnlag for å differensiere indikatorene og se tydeligere variasjoner av data og ulike konsepter (Bryman et al., 2021).

Kausalitet omhandler årsakssammenhenger og sees på som en utfordring i kvantitativ forskning (Bryman et al., 2021). Videre belyses tverrsnittstudier hvor man undersøker status her og nå, vil det avhenge av forskerens persepsjon hvilke variabler som påvirker hverandre i et datasett (Bryman et al., 2021). Sannsynligheten for å ta feil ved slike antakelser kan være til stede og dette kan videre påvirke validiteten i forskningen. Kausaliteten vil med bakgrunn i tidshorisonten og studiedesignet tverrsnittstudie, ikke være mulig å kartlegge (Bryman et al., 2021).

Generalisering ved hjelp av kvantitativ forskning omhandler at utvalget skal være representativt og gjenspeile populasjonen (Bryman et al., 2021). Et krav til å kunne generalisere er at utvalget må være representativt for valgt populasjon, i denne studien alle foreldre til førsteklassinger. Generalisering og om denne studien kan brukes som mål på befolkningen ellers, vil drøftes videre i diskusjonen.

Replikerbarhet omtales av Bryman med kollegaer (2021) som en viktig kvalitetsfaktor innen forskning og ved at studien beskrives i detalj, vil den kunne gjentas. En god beskrivelse i metoddelen samt objektiv tilnærming for å unngå personlig påvirkning.

Kvalitativ forskningsmetode kan rettes mot en induktiv tilnærming der datafunn tolkes og ny eller eksisterende teori utvikles (Bryman et al., 2021).

4.3 Forskningsdesign

For studien ble det valgt en kvantitativ tilnærming som vektlegger analyse av data (Bryman et al., 2021).

Valg av metode for datainnsamling er gjort med bakgrunn i et ønske om å kvantifisere data gjennom en deduktiv tilnærming (Olsson, 2003). Og gjennom valgt problemstilling og hypotesetesting teste om det er forskjell mellom hvordan skoler legger til rette for relasjoner mellom foreldre og opplevd foreldremiljø, samt få muligheten til å se på andre bakgrunnsfaktorer opp mot foreldremiljø. Ønsket var å se på alle grunnskolene i Hamar, Ringsaker og Stange ved slutten av skoleåret (et bestemt tidspunkt), totalt 32 med alle foreldre i første trinn med elevtall mellom 17-65 (en bestemt gruppe mennesker). Tidligere forskning med Nordahl (2000) er også gjennomført kvantitativt og tall fra de ulike undersøkelsene kan dermed sees i sammenheng.

Det ble gjennomført en tverrsnittstudie hvor det ble innhentet data fra en bestemt gruppe mennesker på et bestemt tidspunkt for å se på forskjeller mellom variablene, her: skolene og

foreldremiljøet ved 1.trinn. Dette var en observasjonell studie hvor ingen av deltakerne i studien skulle påvirkes (Bjørndal & Hofoss, 2004).

4.4 Utvalg

Utvalget besto i denne studien av et strategisk utvalg av to målgrupper ved samme arena, grunnskole, hvor skoleledelse og foreldre i 1.trinn ble inkludert. Flest mulig skoler med tilnærmet likt antall elever på 1.trinn var ønskelig for best mulig sammenligningsgrunnlag.

En representasjon av populasjonen gjennom et mindre utvalg benyttes i forskning for å kunne trekke en allmenngyldig konklusjon (Bjørndal & Hofoss, 2004). Det var ønskelig å generalisere resultatene til hele fylket dersom utvalget viste seg å være representativt.

Tabell 1: Inklusjon og eksklusjonskriterier

Inklusjonskriterier for skolene:	Inklusjonskriterier for foreldre:
<ul style="list-style-type: none"> • Lokalisert i tre utvalgte kommuner i Innlandet. • Kommunal skole. • Har 1.trinn ved skolen. • Minimum 15 elever på 1. trinn.	<ul style="list-style-type: none"> • Foreldre eller foresatte i 1.trinn ved grunnskole. • Kunne lese og svare på norsk.

Det var som nevnt tidligere ønskelig å inkludere skoler med og uten foreldreskole som konsept inn i studien for å sammenligne gruppene, men uten at dette nødvendigvis ble satt som et inklusjonskriterie da begge gruppene var ønsket inn i studien. Eksklusjonskriterier var det motsatte av inklusjonskriteriene.

Utvalgsmetode ble gjennomført strategisk, med mål om å være tidseffektiv og praktisk i tillegg til at den ble gjennomført i nærområdet for å ha muligheten til å benytte oppsøkende virksomhet ved behov.

4.5 Spørreskjema

I studien ble det benyttet to ulike spørreskjema til to ulike målgrupper, et til skolene og et til foreldrene. Struktur og oppbygging av disse beskrives i dette kapitlet. Skjemaet til skolene ble utviklet med mål om å skaffe bakgrunnsinformasjon om skolen som videre kunne benyttes for å sammenligne skolene i resultater. Thomas Nordahl (2000) utarbeidet i forbindelse med en kartleggingsstudie av samarbeidet mellom skole og hjem, et skjema for å kartlegge foreldremiljø, dette ble benyttet og beskrives nærmere i dette kapitlet.

Variabler fra skolen

- *Navn på skolen*

Navnet på skolene ble innhentet for å koble sammen riktig bakgrunnsinformasjon til riktig skole besvart i foreldreskjema. Svar på dette spørsmålet ble satt som et åpent spørsmål med kort svarfelt.

- *Antall elever på skolen*

Antall elever på skolen ble innhentet som relevant bakgrunnsinformasjon og for å sammenligne størrelsen på skolene. Svar på dette spørsmålet ble satt som et åpent spørsmål med kort svarfelt.

- *Antall elever i klassen*

Antall elever antall elever i klassen ble innhentet som relevant bakgrunnsinformasjon og for å kunne regne svarprosent i studien. Svar på dette spørsmålet ble satt som et åpent spørsmål med kort svarfelt.

- *Faste eller dynamiske klasser*

Det ble også spurt om klassene var faste eller dynamiske, som videre ga mulighet til å se om det var noen forskjell ved det ene eller det andre. Svar på dette spørsmålet ble formulert som ja/nei med avkrysningsbokser.

- *Antall møtepunkter i løpet av første skoleår*

Antall møtepunkt i løpet av første skoleår ble innhentet for å sammenligne resultater fra de ulike skolene. Svaralternativer ble delt opp i avkryssning fordelt på 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 eller 10 eller flere som siste alternativ.

- *Foreldreskole – hvis ja, hvor mange møtepunkter i løpet av første skoleår*

Informasjon om skolen hadde foreldreskole som konsept, ble benyttet for å sammenligne resultater fra de ulike skolene. Svar på spørsmål om foreldreskole ble formulert som ja/nei med avkrysningsbokser, mens antall møtepunkt i foreldreskolen ble satt som et åpent spørsmål med kort svarfelt.

Sosioøkonomiske variabler i foreldreskjema

- *Kjønn*

Spørsmål om kjønn (1=mann, 2=kvinne, dikotom, nominal), ble etterspurt som biologisk kjønn på respondenten, mann eller kvinne, men avkryssning. Formål med innhenting var muligheten til å kunne sammenligne kjønn.

- *Nasjonalitet*

Spørsmålsformuleringen var slik «din nasjonalitet:» med disse 7 kategorier som avkrysningsalternativer (Norge=1, annet nordisk land=2, annet europeisk land=3, Nord Amerika=4, Sør-Amerika=5, Asia=6, Oceania=7, nominal). Formål med innhenting var muligheten til å kunne se på hvilke nasjonaliteter som var representert samt muligheten til å se på om utvalget er generaliserbart til populasjonen. Variablene i resultatdelen er delt opp i to kategorier, 1= Norge og 2 = Andre land.

- *Utdanning*

Variabelen utdanning ble formulert som «hva er din høyeste fullførte utdanning» og delt inn i avkryssning av blant 5 kategorier; grunnskole, videregående skole, yrkesutdanning, høgskole/universitet inntil 3 år og siste kategori høgskole/universitet fra 4 år og opp. Kategoriene ble fordelt gjennom avkryssning av et alternativ. Formål med innhenting av dette var muligheten til å kunne sammenligne utdanningsnivå med andre variabler.

Variabler knyttet til skolekontekst

- *Hvilken skole går barnet på?*

Svar på dette spørsmålet ble satt som et åpent spørsmål med kort svarfelt. Hensikten med spørsmålet var å skaffe oversikt over antall respondenter på de ulike skolene.

- *Antall barn i 1.trinn*

Svaralternativer med avkryssning fordelt på 1, 2, 3 eller 4 i valgt antall. Hensikten med spørsmålet var å skaffe oversikt over svarprosent fra de ulike skolene.

- *Eldre søsken – hvis ja, har søsken gått på samme skole?*

Variabelen relatert til eldre søsken ble delt som avkrysningsfelt med ja/nei. Ved «ja» som svar, ble nytt element med åpent med nytt avkrysningsfelt med ja/nei. Formål med innhenting av dette var muligheten til å kunne sammenligne med andre variabler.

- *Hvor mange møter i regi av skolen har du deltatt på?*

Svaralternativer ble delt opp i avkrysning fordelt på 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 eller 10 eller flere som siste alternativ. Formål med innhenting av dette var muligheten til å kunne sammenligne med andre variabler.

Variabler knyttet til foreldremiljø

Spørsmålene i skjemaet (Figur 3: Spørreskjema foreldremiljø, (Nordahl, 2000).) var formulert som utsagn respondenten skulle rangere ut fra om det stemte meget godt, ganske godt, ganske dårlig eller svært dårlig, til sammen 7 spørsmål (Nordahl, 2000).

I tillegg til spørsmålene i figuren, ble det tillagt et spørsmål; «skolen gjør mye for å forbedre miljøet i klassen» med de samme alternativene.

Foreldremiljø er satt som avhengig variabel i denne studien. Foreldremiljøspørsmål var delt inn i ordinale skalaer; stemmer meget god, stemmer ganske godt, stemmer ganske dårlig og stemmer svært dårlig.

Nordahl (2000) har i sin studie av foreldremiljø benyttet sumscore, hvor han har gitt svarene verdi ut fra positiv formulering; meget godt=4, ganske godt=3, ganske dårlig=2 eller svært dårlig=1, dette benyttes på samme måte i denne studien. Sumscore på foreldremiljø er beregnet ved å legge sammen verdiene mellom 1-4 på disse 8 ulike positivt formulerte utsagnene. De har totalt en minimum verdi på 8 og en maksimal verdi på 32.

Kontakt mellom foreldrene i klassen

Nedenfor er det enkelte utsagn om kontakten mellom foreldrene i klassen. Ta stilling til utsagnene ved å krysse av for om de stemmer meget godt, ganske godt, ganske dårlig eller svært dårlig med din/deres erfaringer.

UTSAGN	Stemmer meget godt	Stemmer ganske godt	Stemmer ganske dårlig	Stemmer svært dårlig
1. Kontakten mellom foreldre i denne klassen er svært god.				
2. Jeg/vi snakker ofte med andre foreldre i klassen.				
3. Jeg/vi diskuterer ofte med de andre foreldrene i klassen om hvordan barna har det og trives på skolen.				
4. Jeg/vi diskuterer ofte med de andre foreldrene i klassen hvordan undervisningen er.				
5. Jeg/vi kjenner de andre barna i klassen svært godt.				
6. Når foreldrene i klassen har blitt enige om noe, så følges det opp.				
7. Foreldrene gjør mye for å forbedre miljøet i klassen.				

Figur 3: Spørreskjema foreldremiljø, (Nordahl, 2000).

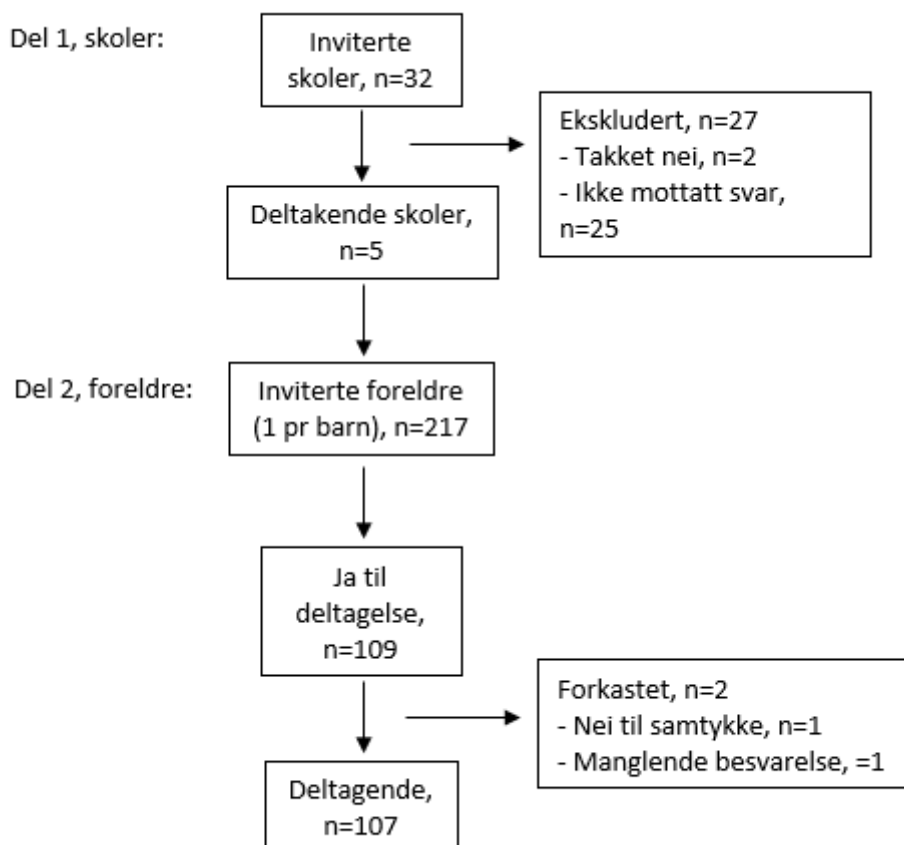
4.7 Innhenting og organisering av data

Første henvendelse til skolene var i mars 2022. Det ble sendt e-post, til rektor og inspektør med informasjon om studien, til alle grunnskoler i tre utvalgte kommuner i Innlandet med utgangspunkt i inklusjonskriteriene, totalt 32 skoler. Samme informasjon med ny formulering innledningsvis ble sendt en gang til og responsen totalt var 7 svar, hvor 2 skoler svarte nei takk til deltakelse og 5 svarte ja.

Incentiv i form av premiering til en av de deltagende skolene hadde som intensjon å øke svarprosenten (Hem et al., 2019), både i del 1 til skoler og videre i del 2 foreldre, men effekten av dette måles ikke i denne studien. Premien var et besøk i den lokale turnhallen med instruktør.

Det var ønskelig å gjennomføre undersøkelsen på slutten av året, slik at oppsatte møtepunkter i størst grad allerede hadde funnet sted og kunne inkluderes i studien. Svarene fra skoler og foreldre ble innhentet i mai/juni 2022.

I det strategiske utvalget var det ønskelig å finne skoler som har foreldrenettverk/relasjoner/miljø som satsingsområde og sammenligne disse med skoler hvor dette ikke er tilfellet. I en av kommune er det flere av skolene som retter fokus på foreldreskole som konsept. To av de fem skolene som takket ja til deltagelse som informanter, gjennomførte foreldreskole ved oppstart i 1.klasse.

Figur 4: Flytskjema innsamlingsprosess

I del 1 av datainnsamlingen, først skolene, ble det samlet inn fra de 5 som takket ja via informert samtykke, hvorav 4 skoler var lokalisert i kommune A og en i kommune B. Alle de 5 deltagende skolene svarte på spørreskjema med bakgrunnsinformasjon, som også var en forutsetning for å kunne gå videre med spørreskjema til foreldre. I del 2 deltok totalt 109 foreldre fra de ulike skolene og responderte på utsendt spørreskjema. Hvorav to ble forkastet da den ene takket «nei» ved informert samtykke og den andre hadde manglende svar.

Det ble sendt ut to ulike digitale spørreskjema via e-post, et til skoleledelsen (Vedlegg 2: Spørreskjema bakgrunnsinformasjon skole) og et til foreldre (Vedlegg 1: Spørreskjema foreldremiljø). Nettskjema var tilgjengelig verktøy for vitenskapelige studier for studenter fra studiestedet, Høgskolen i Innlandet. Et digitalt verktøy med høyt nivå av konfidensialitet og sikker behandling av forskningsdata, som ble benyttet til studien. (HINN, 2022). Digitale skjema ble valgt av praktiske årsaker og siden skolene var positive til å benytte digital plattform ble dette vurdert som hensiktsmessig og tilgjengelig for respondenten. Ved gjennomføring av nettskjema ble det også sikret lik informasjon til alle respondenter.

Skoleledelsen samtykket til deltagelse og delegerte til lærer som besvarte spørreskjema med bakgrunnsinformasjon om skolen samt spørsmål rundt organisering av foreldreaktiviteter/møtepunkt i første klasse. Lærerne videresendte deretter skjema til foreldre gjennom skolens digitale system, her ble det spesifisert et svar pr barn. Foreldrene svarte på bakgrunnsinformasjon samt Nordahls validerte spørreskjema om foreldremiljø (2000). Responstiden på spørreskjemaene ble estimert til 2-5 minutter.

Bakgrunns info på både skolen og foreldre er innhentet for å vurdere forskjeller i gruppene og ikke for å kartlegge forholdene i seg selv.

Begge spørreskjemaene ble distribuert til lærerne som videre sendte til foreldre gjennom skolens digitale verktøy, Visma, som melding fra læreren med informasjon og oppfordring

om å svare. Påminnelse ble sendt ut 2 uker senere, både til lærerne som informanter og videre fra lærer til foreldre som informanter.

Grep for å øke svarprosent ble gjort i form incentiv, tur til turnhallen, og videre ble det sendt gjentagende epost med oppfordring om å svare.

Resultatene ble innhentet, som nevnt over, i nettskjema med innlogging via Feide. Deretter ble dataene transkribert til SPSS og lagret via to trinns innlogging i skolens IT systemer.

4.8 Validitet og reliabilitet

Måling av konsepter, som i denne studien hvor opplevelse av foreldremiljø måles, er en av de mest utfordrende sidene ved forskning i sosialvitenskap (Agresti, 2018). For å sikre å måle det man skal måle, er validering av måleinstrument, her spørreskjema, svært viktig (Agresti, 2018). Vurdering av validitet hjelper oss dermed å sikre gyldighet i datainnsamling samt forebygge tilfeldige målefeil. Reliabilitet omhandler vurdering av pålitelighet i gjennomføring av undersøkelsen (Agresti, 2018). Nøyaktig gjennomføring av undersøkelsen kan være avgjørende for høy grad av reliabilitet. Lik og grundig informasjon til informantene i forkant av en besvarelse vil også være viktig

Thomas Nordahl (2000) utarbeidet i forbindelse med en kartleggingsstudie av samarbeidet mellom skole og hjem, et skjema for å kartlegge foreldremiljø. Det ble vurdert hensiktsmessig å benytte dette videre i denne studien med bakgrunn i Nordahls vurdering av spørreskjemaene som tilfredsstillende på validitet og reliabilitet. Opplevelsen av foreldremiljø er en subjektiv opplevelse og er ikke direkte målbar, så vurderinger rundt validitet og reliabilitet knyttet til foreldremiljø som variabel, ansees som svært relevant.

Validiteten rundt foreldremiljø som variabel er definert som begrepsvaliditet og Nordahl (2000) har benyttet faktoranalyser for å validere begrepene fra spørreskjemaet. Faktoranalyser

analyserer sammenheng mellom spørsmål og Indikatorene benyttet i spørreskjema om foreldremiljø er vurdert tilfredsstillende (Nordahl, 2000).

Et tilleggsspørsmål ble lagt til med utgangspunkt i lovens forankring om skolens ansvarsområde samt en kartleggingsundersøkelse i regi av NOVA som viser at miljøet mellom foreldre i en klasse har sammenheng med opplevd samarbeid med skolen (Nordahl, 2000). Den gjensidige forventningen kan være et tegn på tillit, som også verdsettes i teorien om sosial kapital (Putnam, 2002). Spørsmålet/ utsagnet som ble lagt til var: «skolen gjør mye for å forbedre miljøet i klassen». Med tilleggsspørsmålet vil det ikke være like enkelt å sammenligne tidligere resultater ved bruk av spørreskjemaet, men tilpasninger i form av å ta bort denne variabelen under en sammenligning kan gjøres.

For å avdekke skjevheter i datamaterialet er verdier på kurtose og skjevhet, dette ble gjort via SPSS.

4.9 Dataanalyse

For å beskrive resultatene ble deskriptiv statistikk benyttet sammen med analytisk statistikk. De statistiske analysene ble gjennomført i SPSS Statistics 27. Kodebok i nettskjema ble benyttet for å kode data til bruk i SPSS. For å skaffe oversikt over datamaterialet, ble det innledningsvis gjennomført deskriptive analyser.

Fordeling av variabler

Normalfordeling ble målt ved å se på skjevhet og kurtose ved hjelp av Kolmogorov-Smirnov test. Kurtose hjelper oss å se på normalfordelingen i datasettet og verdien +/- 1.0 regnes som god. Skjevhet måler forteller oss om symmetrien i normalfordelingen, og i hvor stor grad fordeling av verdier avviker fra symmetrien rundt gjennomsnittet. Verdien 0 viser symmetri og en jevn fordeling av data. Normalfordelte data presenteres i resultatdelen ved bruk av

gjennomsnitt (mean) og standardavvik (SD). Ikke normalfordelte data og kategoriske data, som kjønn, sivilstatus, nasjonalitet, utdanning og foreldreskole ble operasjonalisert som tall og presenteres ved antall (n) og prosent (%) (Field, 2018).

Sammenligne grupper

For å besvare problemstillingen var det ønskelig å se på forskjeller mellom de ulike skolene og hvordan skolene la til rette gjennom antall møtepunkt og foreldreskole/ikke foreldreskole. I normalfordelt data benyttes ofte gjennomsnitt (Field, 2018). Anova benyttes i de tilfeller man ønsker å se på forskjell i gjennomsnitt på mer enn to grupper. (Field, 2018). Enveis ANOVA og Post Hoc test ble benyttet i studien for å sammenligne flere gjennomsnitt fra ulike grupper i datasettet. Testobservator F brukes som verdi på variasjon gjennom å se på forholdet mellom ulike grupper i et datasett (Field, 2018). F-verdien hvis nullhypotesen stemmer er $F=1$, Hvis F er større, større variasjon på tvers enn innad i en gruppe, er det tegn på sammenheng.

Lineær regresjonsanalyse, som er tilnærmet lik ANOVA, ble benyttet for å vurdere sammenheng mellom avhengig variabel og mulige forklaringsvariabler uavhengig av gruppetilhørighet (Pallant, 2020). Gjennom modellen blir de uavhengige variablene evaluert i forhold til deres prediktive kraft knyttet til den avhengige variabelen (Pallant, 2020). Kontroll av outliers i forkant av analysen ble gjennomført gjennom grundig gjennomgang av data for å unngå feil i datasettet. Deretter test av korrelasjonsfeil (Durbin-Watson). Så ble lineære forhold mellom avhengig variabel og de uavhengige variabler undersøkt via scatterplot (partial regression plot) (Pallant, 2020).

4.10 Ethiske utfordringer

Ethiske hensyn omhandler forholdet mellom mennesker og rettleder oss i hva vi kan og ikke kan gjøre (Johannessen et al., 2021). Det samfunnsvitenskapelige området innen forskning omhandler ofte enkeltmennesker og relasjoner mellom mennesker som fokus på etiske hensyn skal bidra til å ivareta i forskningen. Dette ble forsøkt ivaretatt gjennom å hensynta forskningsetiske retningslinjer som, danner utgangspunkt for etiske hensyn som må ivaretas i forskning (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2019).

Det ble innhentet informert samtykke i forkant slik at informantene visste hva de svarte på, hvorfor de svarte og hva svarene skulle brukes til. I del 1 av datainnsamlingen ble det innhentet samtykke fra skoleleder gjennom forespørsel om deltagelse. Deretter ble det innhentet eget informert samtykke i spørreskjema til foreldre (se vedlegg)

En viktig del av datainnhenting var anonymisering av deltagelse slik at respondentene ikke kan spores. Ettersom skolens digitale plattform ble benyttet var det ikke nødvendig med innhenting av for eksempel epostadresse, og man slipper på denne måten unødvendig innhenting av gjenkjennbare data. Epost ble dog frivillig innhentet for loddtrekning av premie samt skoletilhørighet som variabel ble besvart som potensielt identifiserende. Denne informasjon ble frakoblet resten av data og ikke overført til SPSS ved dataanalyse. Epostene ble slettet etter trekking. Skolene er anonymisert og nummerert, det samme er kommunenavn for å hindre gjenkjennelse av skoler.

I informert samtykke presiseres det at deltagelse vil ikke ha noen negative konsekvenser for respondenten hvis vedkommende ikke vil delta eller senere velger å trekke seg. Videre presiseres det at det vil ikke påvirke ditt forhold til foreldre/skole/lærer da de ikke vil ha innsyn i dataene.

Anonymisering av informanter, her skoler og foreldre/foresatte/klasser, ble gjort ved å nummerere skolene for å ivareta personvern og institusjonsvern (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2019).

Bryman med kollegaer (2021) oppgir forskerens egne preferanser, erfaringer og verdier som potensielle forstyrrende elementer i forskningen. Bevissthet rundt egne tolkninger, vurderinger og erfaringer underveis vurderes som viktig for å unngå å bli farget av egne meninger. Forskeren må anerkjenne at påvirkning vil forekomme og at man aldri befinner seg i et "moralsk vakuum" uten denne mulige påvirkningen (Bryman et al., 2021).

Studien er godkjent gjennomført av NSD.

5. Resultater

I dette kapittelet vil avhandlingens resultater presenteres. Først deskriptiv statistikk gjennom beskrivelse av utvalg, deretter vil problemstillingen belyses ved hjelp av ANOVA og lineær regresjonsanalyse.

5.1 Beskrivelse av utvalg

Utvalget besto av totalt 5 skoler i Hamar/Ringsaker, med skoleledelse og til sammen 107 foreldre som ble inkludert i studien og responderte på spørreskjemaet. Fordelingen og svarprosenten fra de ulike skolene presenteres i tabellen under.

Tabell 2: Svarprosent utvalg foreldre (n=107)

	Antall elever på 1.trinn	n	%
Skole 1	56	16	29
Skole 2	38	24	63
Skole 3	63	39	62
Skole 4	43	21	49
Skole 5	17	7	41

Skolene har noe ulik størrelse både på tvers av alle trinn og i 1.trinn. Skole 1 hadde lavest svarprosent (29%), deretter skole 5 (41%) så skole 4 (49%) og de siste to, skole 3 (62%) og skole 2 (63%) med høyest svarprosent.

Tabell 3: Beskrivelse av utvalget (*skole med foreldreskolekonsept)

Variabel	Totalt (n=107)	Skole 1*	Skole 2	Skole 3*	Skole 4	Skole 5
	Antall (%)	(n = 16)	(n = 24)	(n = 39)	(n = 21)	(n = 7)
Kjønn, n (%)						
Kvinner	76 (71)	12 (75)	18 (75)	26 (66,7)	16 (76,2)	4 (57,1)
Menn	31 (29)	4 (25)	6 (25)	13 (33,3)	5 (23,8)	3 (42,9)
Sivilstand, antall (%)						
Enslig	8 (7,5)	3 (18,8)	1 (4,3)	4 (10,3)	-	-
Gift	63 (58,9)	10 (62,5)	11 (47,8)	18 (46,2)	17 (81)	6 (85,7)
Samboer	36 (33,6)	3 (18,8)	11 (47,8)	17 (43,6)	4 (19)	1 (14,3)
Utdanning						
Lav, grunnskole, videregående skole	28 (26,2)	2 (12,5)	8 (34,8)	16 (41)	1 (4,8)	-
Middels, 3 år høyere utdanning	22 (20,6)	3 (18,8)	3 (13)	14 (35,9)	2 (9,5)	-
Høy over, 4 år høyere utdanning	57 (53,3)	11 (68,8)	12 (52,2)	9 (23,1)	18 (85,7)	7 (100)
Nasjonalitet						
Norge	92 (86)	15 (93,8)	21 (87,5)	31 (79,5)	19 (90,5)	7 (100)
Annet nordisk land	3 (2,8)	-	1 (4,2)	1 (2,6)	1 (4,8)	-
Annet europeisk land	8 (7,5)	1 (6,3)	2 (8,3)	3 (7,7)	1 (4,8)	-
Nord Amerika	1 (0,9)	-	-	1 (2,6)	-	-
Asia	3 (2,8)	-	-	3 (7,7)	-	-

Kjønn

Kvinner representerte den største andelen mellom kjønn i foreldregruppen (71,3%), mens menn representerte den laveste (28,7%). På de ulike skolene var andelen kvinner i foreldregruppen høyere enn menn på alle 5. På skole 5 finner vi den mest jevne fordelingen prosentvis mellom kjønn med 57,1% for kvinner og 42,9% for menn, mens de andre fire skolene gjenspeiler gjennomsnittet i stor grad.

Sivilstatus

Sivilstatus fordelte seg med den største andelen med gifte (58,9%) deretter samboere (33,6%) og den minste gruppen med enslige (7,5%). På skole 1, 2 og 3 var fordelingen tilnærmet lik som andelen totalt, mens på skole 4 og 5 har ingen enslige respondert. Andelen gifte er også høyere enn gjennomsnittet med over 80% på både skole 4 og 5.

Utdanning

Utdanningsnivået fordeler seg med en høyere andel med 4 årig eller flere med høgskole/universitet (53,3%) deretter lav (26,2%) og lavest andel i kategorien middels med inntil 3 års høyere utdanning (20,6%). På de ulike skolene varierer det veldig fra skole til skole. På skole 5 har alle respondentene høyere utdanning, mens på skole 4 har et høyt antall høyere utdanning (85,7%). På skole 3 har en høyere andel lavere utdanning (41%), deretter middels (35,9%), mens de med høy utdanning er den laveste andelen (23,1%). På skole 1 har de fleste høyere utdanning (68,8%), deretter kommer middels (18,8%) og laveste andel med lav utdanning (12,5%). Den siste skolen, skole 2, gjenspeiler gjennomsnittet med en høyere andel med 4 årig eller flere med høgskole/universitet (52,2%) deretter lav (34,8%) og lavest andel i kategorien middels med inntil 3 års høyere utdanning (13%).

Nasjonalitet

Nasjonalitet fordeler deg med en svært høy andel fra Norge (86%), deretter annet europeisk land (7,5%), annet nordisk land (2,8%), Asia (2,8%) og lavest andel fra Nord Amerika (0,9%). På de ulike skolene gjenspeiles andelen, men noen av skolene har ikke alle nasjonaliteter fra utvalget representert. Skole 5 skiller seg også ut her, med 100% med Norge som nasjonalitet.

5.2 Forskjell i foreldremiljø

Foreldremiljø er den avhengige variabelen i datasettet og på mange måter det viktigste parameter for å besvare problemstillingen. For å finne ut om variabelen sumscore foreldremiljø var normalfordelt ble Kolmogorov-Smirnov test benyttet. Den viste at foreldremiljøscore var normalfordelt med mål på kurtose på ,174 og skjevhet -,052. P-verdi er presentert for hver variabel og viser om det er signifikant statistisk forskjell eller ikke.

Sett under ett, har hele datasettet ($n = 107$) en gjennomsnittlig sumscore på foreldremiljø på 20,43 ($SD = 4,218$). Videre i kapittelet presenteres bakgrunnsvariablene sammen med foreldremiljøscore, før skolene sammenlignes.

Kjønn og foreldremiljø

Datasettet viser en ulik fordeling i antall respondenter mellom menn ($n = 31$) og kvinner ($n = 76$), men gjennomsnittsverdien for foreldremiljø er tilnærmet lik med 20,71($SD = 4,599$) for menn og 20,32 ($SD = 4,080$) for kvinner. Analysen viser ingen signifikant forskjell mellom kjønn.

Sivilstatus og foreldremiljø

Sivilstatus gift (n = 62) har en foreldremiljøscore på 20,95 (SD = 4,499), deretter samboere (n = 36) og til slutt enslige (n = 8) med et gjennomsnitt på 18,50 (SD = 3,665). Analysen viser ingen signifikant forskjell mellom sivilstatus.

Utdanning og foreldremiljø

Studien viser et høyere gjennomsnitt ved høyere utdanning, over 4 år (n = 57), med foreldremiljøscore på 21,25 (SD = 4,323), deretter høyere utdanning, 3 år (n = 22), med en gjennomsnitsscore på 19,73 (SD = 3,269) så lav og middels utdanning (n = 27) med 19,52 (SD = 4,397). Analysen viser ingen signifikant forskjell mellom utdanningsnivåene.

Nasjonalitet og foreldremiljø

Forskjeller mellom Norge (n = 93) og andre land (n = 14) viser en score på foreldremiljø hos de med Norge som nasjonalitet 20,27 (SD = 4,359) og et litt høyere gjennomsnitt hos respondenter fra andre land med 21,50 (SD = 3,032). Analysen viser ingen signifikant forskjell mellom ulike nasjonaliteter.

Deltakelse på møter og foreldremiljø

Resultatet viser statistisk signifikant forskjell ($p < 0,05$) i deltakelse på antall foreldremøter i regi av skolen. Post Hoc test viser at forskjellen ligger mellom skole 2 og skole 3.

Skoler med og uten foreldreskole

Resultatet viser signifikant forskjell i foreldremiljø ($p < 0,05$) mellom skoler med foreldreskole og ikke foreldreskole.

Tabell 4: Deskriptiv statistikk foreldremiljø viser score på foreldremiljø på de ulike skolene. Skole 1 og skole 3 har foreldreskole som konsept. Skolene med foreldreskolekonsept scorer begge lavere på gjennomsnittlig score enn de andre skolene uten foreldreskole som konsept. I samme tabell presenteres også gjennomsnittlig deltagelse på møter hvor skole 5 (mean = 2,43) i gjennomsnitt har deltatt på flest møter, deretter skole 3 (mean = 2,15), så skole 1 (mean = 1,81) og 4 (mean = 1,81) med likt gjennomsnitt før skole 2 (mean = 1,5) med lavest gjennomsnitt.

Tabell 4: Deskriptiv statistikk foreldremiljø (*skole med foreldreskolekonsept)

	N	Gjennomsnitt foreldremiljø	St.avvik foreldremiljø	Deltatt på antall møter gjennomsnitt	St.avvik deltatt på antall møter
Skole1*	16	19,88	4,815	1,81	,209
Skole2	23	20,42	4,272	1,50	,104
Skole3*	39	19,51	4,135	2,15	,149
Skole4	21	21,24	3,177	1,81	,190
Skole5	7	24,43	4,158	2,43	,369

Respondenter fra skoler med foreldreskolekonsept (n = 55) har i en gjennomsnittsverdi på foreldremiljø på 19,62 (SD = 4,301) mens respondenter fra skoler uten foreldreskole (n = 52) har en høyere verdi på 21,29 (SD = 3,992; se også tabell 4).

Forskjell mellom skoler

I sumscore foreldremiljø presenteres gjennomsnitt av sumscore på de ulike skolene. Skole 3 hadde lavest foreldremiljøscore på 19,51 (SD = 4,135), deretter skole 1, skole 2, skole 4 og til slutt er skole 5 med høyeste gjennomsnittlige foreldremiljøscore på 24,43 (SD = 4,158).

Tabell 5: Signifikansnivå i forskjell i foreldremiljø-sumscore mellom skoler, Post Hoc test (* signifikant forskjell mellom skoler).

	Skole 1	Skole 2	Skole 3	Skole 4	Skole 5
Skole 1	-				
Skole 2	,684	-			
Skole 3	,767	,399	-		
Skole 4	,320	,505	,124	-	
Skole 5	,016*	,025*	,004*	,078	-

ANOVA analysen viste at skole 5 scorer signifikant høyere på foreldremiljøscore enn skole 1, 2, og 3 (se tabell 5). Ellers finnes det ingen signifikant forskjell mellom de ulike skolene.

Videre på det sett på skoler av ulik størrelse hvor skoler med klasser >50 og <50 elever ble delt i to grupper, uavhengig av svarprosent i studien. Skole 1 med elevtall på 56 og skole 3 med 63 elever er de to skolene som har >50 elever. De tre andre skolene har elevtall på 17 (skole 5), 43 (skole 4) og 38 (skole 2). ANOVA analysen viser signifikant forskjell i foreldremiljø mellom skolene med elevtall >50 og <50 elever i klassene (p = 0,04).

Foreldremiljøet i klassene >50 elever scorer signifikant dårligere på foreldremiljø.

Klasseinndeling og foreldremiljø

Studien viser ingen signifikant forskjell mellom dynamisk (mean = 20,65, SD = 3,967) eller statisk (mean = 20,31, SD = 4,369) klasseinndeling ved skolene.

Lineær regresjon

Lineær regresjonsanalyse ble brukt for å vurdere variablenes evne til å predikere den avhengige variabelen, foreldremiljø. Kun foreldreskole viste seg å være statistisk signifikant assosiert med foreldremiljø i analysen ($p = <0,05$). Resterende uavhengige variabler ble tatt ut av analysen med bakgrunn i manglende signifikans, disse variablene var: *deltatt på antall møter, utdanningsnivå, sivilstatus og nasjonalitet*. Videre i analysen viser resultatene for deltakelse på foreldremøter med regresjonskoeffisienten B som ble angitt til ,854.

6. Diskusjon

I dette kapittelet vil resultatene diskuteres og knyttes til problemstilling, tidligere forskning og drøftes opp mot teori. Til slutt i kapittelet vil det gjøres rede for funnenes relevans for folkehelseperspektivet.

6.1 Oppsummering av resultatene

Demografisk beskrivelse av utvalget viser en større andel av kvinner i utvalget, som ofte er gjennomgående i flere studier (Antonsen, 2009; Edwards & Gillies, 2005; Greenman et al., 2011; Saltkjel & Malmberg-Heimonen, 2014). I foreldrerollen spiller ofte mødre en større rolle enn fedre (Edwards & Gillies, 2005) som på mange måter gjenspeiles på kjønnsinndelingen i denne spørreundersøkelsen hvor foreldre er respondenter. Kvinner benytter i større grad sosial kapital som ressurs i foreldrerollen (Edwards & Gillies, 2005) uten at dette synliggjøres i resultatene, hvor det ikke er noen signifikant forskjell mellom kjønn og foreldremiljø.

Sivilstatus viste en høyere andel gifte enn samboere og enslige, som også er gjeldende på landsbasis med 58,9 % for avhandlingen og 46,2 % for Norge (Statistisk sentralbyrå, 2021). Men andelen samboere (33,6 % i studien) er i denne avhandlingen mye høyere enn andelen enslige (7,5 % i studien) mens realiteten er 32,2 % andel enslige og 21,8 % samboere sammenlignet med Norge (Statistisk sentralbyrå, 2021). Responsraten hos respondenter med høyere utdanning er gjennomgående i flere studier (Antonsen, 2009; Mogren et al., 2019; Saltkjel & Malmberg-Heimonen, 2014).

Utdanningsnivået blant respondentene i studien gjenspeiler heller ikke Kommune A eller Innlandets befolkning, men ser ut til å være snudd på hodet. Respondenter med lavt utdanningsnivå var representert med 26,2 %, mens innbyggere i Kommune A har ligget på 59 % og innbyggere i Innlandet 70 % ved lavt utdanningsnivå (Innlandsstatistikk, 2022).

Andelen med middels høy utdanning (20,6 % i studien) er ikke veldig ulik Kommune A og Innlandet med henholdsvis 29 % for Kommune A og 22 % for Innlandet. Antall høyt utdannet (53,3 % i studien) er veldig mye høyere i avhandlingen enn i realiteten med 11 % for innbyggere i Kommune A og innbyggere i Innlandet fylke med 8 % (Innlandsstatistikk, 2022).

Variabel for nasjonalitet gjenspeiler andelen i Kommune A med tilnærmet lik prosentandel. Andelen med Norge som nasjonalitet i studien var 86 % mens i Kommune A 85,2 % og for andre nasjonaliteter sett under ett lå det i studien på 14 % og i Kommune A 14,8 %.

Utvalget studien var ment å si noe om, var foreldre til barn ved første trinn i grunnskolen. Med bakgrunn i den overnevnte informasjonen rundt demografi, og spesielt rundt variablene for sivilstatus og utdanning gjenspeiler ikke studiens utvalg den ønskede populasjonen og kan ikke generaliseres (Bjørndal & Hofoss, 2004).

6.2 Diskusjon av funn

Problemstillingen i studien var å undersøke hva skolene gjør for å bygge relasjoner mellom foreldre på et klassetrinn, her første klasse i grunnskolen, og hvordan dette påvirker foreldre. Funnene i studien viser at det er signifikante forskjeller mellom de ulike skolene som har foreldreskole og ikke foreldreskole, der skoler uten foreldreskole som konsept scorer bedre. Funnene viser også at det er forskjell mellom størrelse på klasser og foreldremiljø. Og resultatet viser statistisk signifikant forskjell ($p < 0,05$) i deltakelse på antall foreldremøter i regi av skolen. Der et økt antall møter påvirker foreldremiljøscore positivt.

Dermed forkastes nullhypotesen om at det er ingen forskjell mellom hvordan skoler legger til rette for relasjoner mellom foreldre og opplevd foreldremiljø. Mens alternativ hypotese, det er forskjell mellom hvordan skoler legger til rette for relasjoner mellom foreldre og opplevd foreldremiljø, beholdes.

Foreldreskole

Resultatene i studien viste en dårligere score på foreldremiljø ved skoler som har foreldreskolekonsept i forhold til skolene som ikke har det. Bakgrunn for gjennomføring av foreldreskolen var forskning fra Nordahl (2000) om fordeler med et sterkere fellesskap mellom foreldre/foresatte i en klasse. De to skolene i avhandlingen som gjennomførte foreldreskole hadde i gjennomsnitt en lavere score på foreldremiljø enn de tre skolene uten foreldreskole og med kun ordinære foreldremøter. Selv om man kanskje skulle tro det motsatte med bakgrunn i målsetningen til foreldreskolekonseptet. Studien undersøker ikke bakgrunn for at foreldremiljøscore er lavere og dette trenger ikke å være relatert til konseptet foreldreskole som sådan, men kan være knyttet til andre variabler. Disse diskuteres videre i diskusjonsdelen.

Sosial kapital man som aktør kommer inn med ved en arena innbefatter egne og ens nettverks ressurser (Schieffloe, 2015). Analysene gjennomført i studien viser ingen statistisk signifikante sammenhenger mellom utdanning og foreldremiljø, men man kunne se en tendens til høyere score på foreldremiljø ved høyere utdanning. I den ene gruppen, skole 5, i utvalget som kun hadde 7 respondenter, hadde alle høyere utdanning over 4 år. Ved denne skolen var det ikke foreldreskole, og gruppa scoret i tillegg høyest på foreldremiljø sammenlignet med de andre skolene. ANOVA analysen viste at skole 5 scoret signifikant høyere på foreldremiljøscore sammenlignet med skole 1, 2, og 3. Det er mulig at foreldremiljø hadde hatt bedre skår ved mer likt utdanningsnivå ved de ulike skolene, men dette er ikke undersøkt i denne studien.

Utdanning som variabel synliggjøres generelt i forskning som en predikator for god helse (Fosse, 2006; Helse- og Omsorgsdepartementet, 2013; Helse- og omsorgsdepartementet, 2019) og kunne med et noe større datagrunnlag vært en mer sentral variabel i denne studien.

To av de fem skolene som takket ja til deltagelse som informanter, gjennomførte foreldreskole ved oppstart i 1.klasse. Gjennomføringen av foreldreskolen virker å være ulik hvor den ene skolen kalte 1 av møtepunktene foreldreskole, mens den andre kalte 3 av møtepunktene foreldreskole. Konseptet virker å være iverksatt uten tydelig vitenskapelig forankring med bakgrunn i disse forskjellene. Ulik struktur på tvers av skolenes gjennomføring av konseptet er følgelig et sentralt tema i diskusjonen. Og det kan videre stilles spørsmål ved om en studie av konseptet er nødvendig da det ikke er en gjennomgående lik struktur i konseptet og da ikke kan kalles en intervensjon, men heller handle om tilfeldigheter i gjennomføring av møter. På en side kan en aktualisering av problemstillingen rundt mulig virkning av konseptet skape nytt engasjement og bidra til å konseptualisere foreldreskolen med innhold og struktur på tvers av skolene, mens på en annen side kan en opplevelse av manglende effekt gjennom lavere gjennomsnittsscore virke demotiverende og avvikle konseptet. De andre tre skolene, som ikke hadde foreldreskolekonsept, hadde like mange oppsatte møtepunkt i regi av skolen, selv om disse ikke gikk under navnet, foreldreskole. Selve gjennomføringen av møtepunktene og innholdet, hverken foreldreskolemøter eller ordinære foreldremøter, er ikke undersøkt og kan ikke diskuteres. Det kan likevel rettes søkelys mot gjennomføring og man kan stille spørsmålstegn ved om gjennomføringen har vært med mål om sosialisering eller om det kun har vært informasjonsdeling som har foregått ved møtene.

Spørsmål 8 i spørreskjema om foreldremiljø tar for seg om foreldrene mener skolene bidrar til å skape foreldremiljø. På dette spørsmålet scorer de to skolene med foreldreskole som konsept dårligere med henholdsvis 2,44 (SD = 1,094) på skole 1 og 2,54 (SD = ,790) på skole 3 (score ligger mellom 1 og 4) Mens de tre andre skolene uten foreldreskole scorer alle noe høyere og skole 5 med høyest score på 2,86 (SD = ,690). Det er ingen statistisk signifikans mellom variablene, men en svak tendens kan tyde på at foreldrene ved disse to skolene er mindre

fornøyd med skolens bidrag enn de andre foreldrene ved de andre skolene. Det vurderes som interessante funn med bakgrunn i foreldreskolens mål. Hvilken informasjon foreldre har fått om foreldreskolen samt forventninger, kan være med å forklare deler av denne forskjellen mellom skolenes fornøydhet rundt skolens bidrag for det sosiale blant foreldre.

I litteraturen skrives det mye om å bygge kultur for foreldresamarbeid, men i hovedsak er det skolen som har det formelle ansvaret for å bygge dette (Nordahl & Drugli, 2015; Opplæringsloven, 2009). Man kan undre seg over hvor foreldrenes ansvar for å skape samarbeid kommer inn i skolen. Mye virker overlatt til tilfeldighetene gjennom manglende struktur for å skape relasjoner mellom foreldre, mens oppmerksomheten ligger i størst grad på individrettet fokus på eleven (Faugstad & Jenssen, 2019; Helgøy & Homme, 2012; Nordahl, 2003; Nordahl & Drugli, 2015), som også er viktig. Skolen som arena har fasilitetene og kompetansen til å kunne skape relasjoner mellom foreldre, men formalitetene, utenom det ene informasjonsmøte for foreldre, mangler og blir dermed overlatt til tilfeldighetene. Foreldrene i skolen er på mange måter dynamiske selv om de er foreldre på samme skole over tid, mens skolen med lærerne kan defineres som mer statiske. Man kan med bakgrunn i dette si at forutsetningene for å skape sosiale relasjoner i størst grad ligger hos skolen som institusjon siden de har dette som arbeidsplass og en mulighet til å forankre struktur i et system for fellesskapet, hvor tilfeldigheter kan unngås. På skolen når man nesten alle (Opplæringsloven, 2009), uavhengig av sosioøkonomisk status, og det kan tenkes skolen er en hensiktsmessig arena for å skape sosial kapital i form av relasjoner mellom foreldre, nettopp for å inkludere alle. Tilgang på sosial kapital i en klasse vil kunne være tilstede for alle aktører i en klasse, dersom det tilrettelegges for interaksjon (Bø, 2018; Putnam, 2002; Schiefloe, 2015).

Sosial kapital virker positivt på de med lavest utdanning, og ingen effekt på høyere utdanning i land med mindre sosial ulikhet, som Norge (Saltkjel & Malmberg-Heimonen, 2014; Uphoff et al., 2013). Sosial kapital kan på mange måter bidra til å redusere sosial ulikhet i helse

(Helse- og Omsorgsdepartementet, 2013; Putnam, 1993; Uphoff et al., 2013; von Heimburg & Ness, 2021).

Større og mindre klasser

Studien viser også signifikant forskjell i foreldremiljø mellom skolene med elevtall >50 og <50 elever i klassene ($p = 0,04$). Foreldremiljøet i klassene >50 elever scorer dårligst, som også er de samme skolene som hadde foreldreskolekonsept. Ved å se nærmere på ulike bakgrunnsvariabler kan man se på mulige forklaringer på resultatet uten at disse kan forklares med bakgrunn i datasettet, kan de likevel gi en antydning av mulige forklaringer.

Klassestørrelse viser i en studie av Lauritzen med kollegaer (2015) ikke å ha noen direkte sammenheng med trivsel hos elever. Studien viser videre at relasjon til læreren har en sterk sammenheng med trivsel (Lauritzen et al., 2015). Deltakere i en klasse, uavhengig av størrelse, hvor interaksjon skjer regelmessig, daglig, gjennom flere år vil oppnå relasjoner med de andre deltakerne i gruppen (Schieffloe, 2015). Trivsel som variabel i artikkelen til Lauritzen med kollegaer (2015) kan relateres til foreldrenes trivsel i form av foreldremiljø. Foreldrene møtes ifølge denne studien, i gjennomsnitt 1,94 ganger på foreldremøter det første skoleåret og interaksjonen vil ikke kunne sammenlignes med overnevnte studie fra Lauritzen med kollegaer (2015). For å bygge relasjoner mellom mennesker og bygge sosial kapital i en gruppe, er deltakelse en forutsetning (Abbott, 2010; Normann, 2010; Putnam, 1993). Utvalget ansees å være for lite til å antyde at alle store klasser har dårligere foreldremiljø enn mindre klasser, men i dette datasettet var det en likhet som kan si noe om en tendens.

Deltakelse på foreldremøter

Deltakelse på foreldremøter, viste seg også å være statistisk signifikant mellom skolene.

Regresjonskoeffisienten B ble angitt til ,854, som betyr at for hvert møte foreldrene deltar på,

øker foreldremiljøscore med ,854 (Field, 2018). Dette kan forklares med utgangspunkt i økt grad av interaksjon gjennom møtepunkt som igjen øker tilhørighet til gruppa og som konsekvens øker gruppen og individenes sosiale kapital (Bø, 2018; Putnam, 2002; Schiefloe, 2015), forutsatt deltakelse på møter.

Det ble ved innhenting av data synliggjort at det var ønskelig med et svar pr barn, uten andre begrensinger i hvem av foreldrene i husstander med to foresatte som skulle svare på undersøkelsen. Deltagelse på foreldremøter vil for mange avhenge av logistikk på hjemmebane i form av behov for barnepass hvis flere enn én foresatt skal delta på møtet (Egeland et al., 2021). Det er ikke gått grundig inn på hvem av foreldrene som har møtt ved møtene, annet enn hvem som har besvart undersøkelsen

Et annet aspekt er om deltakelse på mellom 1,50 møter (laveste gjennomsnitt hos skole 2) og 2,43 møter (høyeste gjennomsnitt hos skole 5) i gjennomsnitt er nok til å karakterisere møtene som gjentakende nok til å skape sosiale relasjoner mellom foreldrene (Schiefloe, 2015). Sosial kapital som ressurs oppstår i ulik grad på de ulike nivåene i Bronfenbrenners modell (1979). Etter å ha møttes en gang kan interaksjon lettere skje i form av forflyttelse fra eksosystemet som arena hvor samhandling ikke skjer ved interaksjon og ned til mesosystemet hvor man er forbundet gjennom nettverket i en klasse, foreldremiljø som foreldregruppe (Bronfenbrenner, 1979). Forutsetningen for å bevege seg innover på nivåene, mot mikro- og mesosystemet, er større grad av interaksjon og møter ansikt til ansikt (Schiefloe, 2015). Dersom skolen som arena ikke tilrettelegger for interaksjon og regelmessighet knyttet til møtene, vil møter mellom foreldre mest sannsynlig forekomme ved tilfeldige møter utenom skolekontekst. Skole 5, som i gjennomsnitt har deltatt på flest foreldremøter, vil ha best forutsetninger for å skape bevegelse mellom disse nivåene gjennom sin tilgang på sosial kapital (Putnam, 1993; Schiefloe, 2015).

Andre arenaer og situasjoner hvor man kan møte andre foreldre kan være ved bringe- og hentesituasjoner, ved deltakelse på fritidsaktiviteter, ved hjemmebesøk, bursdagsfeiringer til medelever og andre aktuelle tilstelninger. Sosiale media kan også brukes som interaksjonskanal, og foreldre som kjenner hverandre fra tidligere, før skolestart vil inneha en høyere grad av sosial kapital med inn på nytt nivå, i form av skole. Interaksjon i nabolag og barnehager før skolestart kan legge grunnlaget for hvordan utviklingen blir ved skolestart og utvikler seg gjennom første klasse. Mennesker som trygghetssøkende vil muligens trenge å utfordres på å ekspandere sitt nettverk gjennom foreldremøter og sosialisering (Bø, 2018). Lekegrupper i skolen er et tiltak for sosialisering av barna, da barna følgelig påvirkes av foreldrene og velger de kjente relasjonene (Bø, 2018). Trygghet for barna i overgangsperioder, som ved skolestart, er en viktig faktor for trivsel både for foreldre og barn, noe relasjoner i form av sosial kapital bidrar til å øke (Bronfenbrenner et al., 2005; Schiefloe, 2015).

Skolens plikt til å iverksette samarbeid involverer et informasjonsmøte i starten av skoleåret og to samtaler med kontaktlærer i løpet av året, men den sier ingenting om foreldregruppen som sådan (Opplæringslova, 2022). Forskning gjort i første omgang av Nordahl (2000) på tidlig 2000-tallet viser tydelig positiv sammenheng mellom foreldremiljø og lavere grad av mobbeatferd, bedre læringsmiljø og sosialt miljø blant elevene i klassen (Nordahl, 2000; Nordahl & Drugli, 2015). Von Heimburg og Ness (2021) synliggjør i sin forskning om samskaping, at avstanden mellom makrosystemet i form av politiske avgjørelser og mesosystemet hvor samspill skjer, er for stor og hindrer fremming av folkehelse.

På en side belyser problemstillingen i studien «skolens tilrettelegginger» og foreldrenes ansvar kan tolkes til mottakere av foreldremiljø. Mens på en annen side kan man si at skolens og foreldrenes roller på mange måter er tildelt via opplæringsloven (Opplæringslova, 2022). Makten mellom skole og foreldre kan virke skjevfordelt og skolen er tildelt høy grad av

institusjonell makt (Nordahl, 2003). Som foreldre/foresatte kan man som følge av skolens opplevde, og reelle, makt, på mange måter innta en passiv rolle i samarbeidet og ressursene man har som foreldre kommer ikke til syne.

Dersom oppfordringen kommer, invitasjon til foreldremøte eller samtaletime med lærer og elev, velger de fleste å møte opp (Nordahl, 2003). Denne studien har benyttet sosial kapital som bakteppe og dersom man ser verdien av sosial kapital og setter dette i sammenheng med foreldregruppen som kontekst og skolen som felles arena (Schiefløe, 2015), burde mulighetene for å skape arena for ressursdeling mellom foreldre være tilstede (Putnam, 2002).

Tidligere forskning på foreldremiljø

Ved å sammenligne resultater fra denne studien med Nordahls (2000) ser man et noe bedre gjennomsnitt i Nordahls resultater med 18,27 i gjennomsnitt, mens denne studien hadde et gjennomsnitt på 17,85. Forskjellene i svar på de ulike spørsmålene viste at i studien til Nordahl snakker foreldrene mer med de andre foreldrene i klassen, de diskuterte også mer hvordan barna trivdes på skolen og hvordan undervisningen var, i tillegg kjente de de andre barna i klassen bedre. I denne studien var det større oppslutning på at foreldrene gjør mye for å forbedre miljøet i klassen, ting det er blitt enighet omkring følges opp og foreldrene er noe mer fornøyd med kontakten med de andre foreldrene i klassen (Nordahl, 2000).

Nordahls (2000) studie inneholder ingen tilgjengelig bakgrunns info på respondentene, så disse er det ikke mulig å sammenligne med denne studien. Forskjellene i disse to datasettene kan forklares ved ukjent og ulik grad av utdanning blant respondentene og annen inndeling i kjønn på respondenter. De 22 årene som har gått siden Nordahls studie kan også forklare noe av ulikheten. Basert på dette resultatet og synliggjøringen i forskning om foreldremiljøets fordeler (Nordahl, 2000, 2003, 2005; Nordahl & Drugli, 2015; Opplæringsloven, 2009) burde man kunne forventet en mer positiv endring i foreldremiljøscore, enn negativ.

6.3 Diskusjon av betydning for folkehelse

Tidlig innsats blant barn og unge er et av satsingsområdene i flere rapporter og artikler og litteraturen synliggjør et behov for å jobbe i fellesskap mot bedre folkehelse (Helse-og

Omsorgsdepartementet, 2013; Helse-og omsorgsdepartementet, 2019;

Kunnskapsdepartementet, 2008; Marmot, 2010; Mogren et al., 2019; von Heimburg & Ness, 2021).

Forskning viser at sosial kapital har positiv effekt på stress (Uphoff et al., 2013) noe som kan være positivt for foreldregruppen som tidvis lever i en hektisk hverdag (Egeland et al., 2021).

Lav sosioøkonomisk status er også forbundet med stress i tillegg til at denne gruppen har mindre tilgang til sosial kapital (Marmot, 2010; Uphoff et al., 2013). Gjennom teori om sosial kapital synliggjøres dette som en beskyttende faktor og gjennom bridging sosial kapital kan mennesker på tvers av sosial klasse ta del og sosialisere på samme arena (Schiefløe, 2015). På en annen side kan forskjeller i sosial kapital opprettholde sosial ulikhet, spesielt ved bonding sosial kapital, men også ved ikke å få tilgang i potensielle nettverk i form av bridging sosial kapital (Uphoff et al., 2013). Sosial innflytelse gjennom sosial kapital, for eksempel påvirkning av venner, kollegaer kan påvirke helseatferd som røyking og kosthold (Eriksson, 2011). Videre kan sosial deltakelse gi mulighet til å tilegne seg læring som aktiverer kognitiv funksjon og kan videre gi en følelse av meningsfullhet gjennom mestring. Deltakelse i grupper kan også gi tilgang på materielle ressurser og tjenester som kan ha betydning for helse (Eriksson, 2011).

Foreldremiljøets muligheter og potensiale gjennom sosial kapital virker med bakgrunn i folkehelseperspektivet å være enorm.

6.4 Studiens styrker og svakheter

I det neste avsnittet vil studiens styrker og svakheter presenteres inndelt i metode og studiedesign, spørreskjema, analyse, datagrunnlag, validitet og reliabilitet.

Metode og studiedesign

Målet med studien var å se på hvilke forskjeller det er på foreldremiljø i første klasse på grunnskolen ved ulike skoler med bakgrunn i hva skolene gjør for å skape foreldremiljø. For å se på forekomst av fenomenet foreldremiljø, ble det valgt kvantitativ tverrsnittstudie for videre å kunne kvantifisere innsamlet data (Bryman et al., 2021). I en tverrsnittstudie er man ikke avhengig av store ressurser for å samle inn store mengder data og får muligheten til å undersøke et stort utvalg (Olsson, 2003). Selv om noen av gruppene, dessverre, var noe små. Metodevalget for studien har bidratt til å kunne sammenligne flere variabler og lete etter sammenhenger i datasettet, som ikke ville vært mulig med valg av kvalitativ metode.

Valgt metode gir derimot ikke muligheten til å gå i dybden i tematikken eller forklare hvorfor sammenhengene er slik. Ved kvalitativ tilnærming på denne studien kunne man si noe mer dyptgående om foreldrenes opplevelse av foreldremiljø samt undersøke flere mulige faktorer som kan spille inn på foreldremiljøet. Et kvalitativt aspekt kunne vært hensiktsmessig å innta for å gå mer i dybden og undersøke opplevelsen og erfaringene med foreldremiljø i skolen. Observasjon av innholdet i møtene og observasjon av selve møtene kunne også vært verdifullt for studien og øke validitet. Samt å få et bedre innblikk i om hvordan det tilrettelegges rent praktisk i møter for om relasjoner skapes i større eller mindre grad.

Ved gjennomføring av analyser basert på samfunnsvitenskapelig metode, vil det ofte være fordelaktig med en kombinasjon av ulike metodiske tilnærminger slik at metodene utfyller hverandre med styrker og svakheter (Bryman et al., 2021).

Dersom tid og ressurser ikke var en begrensning, ville en kombinasjon av kvalitativ og kvantitativ, mixed method, være å foretrekke for å få en enda bedre oversikt over tematikken.

Utvalget i studien ble satt til Innlandet av praktiske årsaker, og med bakgrunn i kjennskap til foreldreskolekonseptet. Praktiske årsaker, her forstått som nærhet, ble ikke utnyttet eller benyttet, da all innsamling og kontakt ble gjort digitalt. En utvidelse kunne derfor vært strategisk for å sikre et større utvalg på tvers av fylkesgrenser.

Kontakt med respondentene ble gjort gjennom skolens digitale plattform, hvor læreren delte informasjon forfattet av forsker. Det kan videre diskuteres om det var riktig å bruke skolens digitale verktøy. På en side kan man nå ut til alle, både mor og far, og gir alle muligheten til å ta et aktivt valg om å svare. Mens på den andre siden kan noen oppleve det som en forpliktelse å svare, siden det kommer via skolens digitale plattform. Vedlagt informasjon med spørreskjema hadde som mål å oppklare en slik form for mulig misforståelse.

Spørreskjema

Spørreskjema med bakgrunnsinformasjon til skoler og foreldre og spørsmål om foreldremiljø, ble alle valgt med bakgrunn i å samle informasjon rundt problemstillingen og hva skolene gjør for å påvirke foreldremiljøet. Nordahls (2000) spørreskjema knyttet til foreldremiljø ble vurdert til å være et godt verktøy for å måle nettopp denne variabelen. Det ble dog vurdert som hensiktsmessig å supplere med et tilleggsspørsmål for å få med foreldrenes opplevelse av skolens innsats for å forbedre miljøet blant foreldrene i klassen.

Bakgrunnskjema vurderes i etterkant av studien som noe manglende. Et eksempel er på spørsmål om deltagelse på antall foreldremøter, hvor 0, altså alternativet deltagelse på ingen møter, dessverre ikke var et alternativ, noe som kan påvirke resultatene og vise en høyere deltagelse enn reelt. Det kunne også blitt gjennomført en grundigere undersøkelse rundt hvem

av foreldrene som deltok på møtene og eventuelt hvor mange møtepunkt foresatte deltok på samlet. Det antas å være tilfeldigheter knyttet til hvem av foreldrene som svarte da dette ikke ble spesifisert. Studien kunne innhentet et svar pr husstand knyttet til barn i første klasse, hvor familien svarte sammen eller hver for seg ved delt omsorg. Opplevelsen av foreldremiljø vil være subjektiv (Nordahl, 2000) og mest sannsynlig ulik mellom foreldre med bakgrunn iblant annet kjønn, sivilstatus, utdanningsnivå, nasjonalitet og deltakelse på møter (Schiefløe, 2015).

Helse- eller jobbsituasjon er ikke kartlagt, men kan være variabler som kan påvirke grad av deltakelse på foreldremøter (Fosse, 2006; Normann, 2010).

Datagrunnlag og analyse

Studien ble gjennomført med bakgrunn i skoleåret høsten 2021 og våren 2022 og det kan diskuteres om perioden studien ble gjennomført var gunstig med tanke på nedstigninger knyttet til Covid 19. En av de tre skolene som ved denne undersøkelsen ikke arrangerte foreldreskole, pleide vanligvis å gjennomføre foreldreskole, men på grunn av pandemien og smittebølger på høsten 2021, ble gjennomføringen avlyst (referert fra samtale med skoleledelse ved skole 4 før oppstart av undersøkelse). Dette kan også være forklaringen på hvorfor skole 3, kun hadde et møte de kalte foreldreskole, uten at dette er undersøkt med ledelsen ved skolen.

Antall respondenter i datasettet totalt (n=107) kan sies å være ok ved lik fordeling i grupper (Antonsen, 2009; Field, 2018), men forskjell på gruppestørrelse mellom de ulike skolene er store og den ene har kun 7 respondenter. Eksempelvis vil bruk av testobservator (F) ved små utvalg <10 vil nesten alltid resultere som ikke-signifikant (Field, 2018). Dette begrenser dermed styrken i resultatet som i større grad kan sies å være tilfeldigheter (Bjørndal & Hofoss, 2004; Field, 2018). En høyere responsrate blant både skoler og foreldre hadde gjort

datagrunnlaget større med videre større mulighet for generalisering av resultatene til populasjonen (Bryman et al., 2021).

Med bakgrunn i problemstilling ble enveis ANOVA valgt som analyseteknikk for å sammenligne gjennomsnitt i de fem ulike skolene i studien (Bjørndal & Hofoss, 2004).

Dersom studien skulle gjentas, ville det være et mål å sørge for et høyere antall deltagere, for å øke styrken på analysene som ble gjort.

For å redusere sannsynligheten for å gjøre type 1 feil i studien, ble signifikansnivået satt til $p < 0,05$, da dette er en vanlig verdi å benytte (Field, 2018). Tilfeldigheter i utvalgsstørrelsen, i dette tilfellet lav deltakelse i enkelte grupper, kan øke sannsynligheten for type 2 feil.

Eksempelvis vil bruk av testobservator (F) ved små utvalg < 10 vil nesten alltid resultere som ikke-signifikant (Field, 2018).

Det ble benyttet standard for utdanningsgruppering fra SSB som utgangspunkt ved inndeling av variabelen *utdanning* i dummyvariabler (Statistisk sentralbyrå, 2022), men med bakgrunn i en høyere andel respondenter med høyere utdanning og manglende statistisk normalfordeling, var det utfordrende å bruke variabelen utdanning med bruk av andre sentralmål enn gjennomsnitt, som ikke er anbefalt å bruke i ikke-normalfordelte data (Bjørndal & Hofoss, 2004).

Lineær regresjonsanalyse ble benyttet for å se på sammenhengene mellom foreldremiljø og de uavhengige variablene og ble vurdert som et godt verktøy til formålet (Bjørndal & Hofoss, 2004; Field, 2018). Bruk av lineær regresjonsanalyse ved små utvalg ($n = > 15$), som skole 5 ($n = 7$) i datasettet i denne studien, kan problematisere en mulig generalisering av data og dermed en lav vitenskapelig verdi (Pallant, 2020). Man kan likevel snakke om tendenser i datasettet og forskningen ansees likevel som en nyttig retning på foreldremiljøets status og hva skolene gjør for å påvirke dette.

Validitet og reliabilitet

Spørreskjemaet er utviklet av Thomas Nordahl for 22 år siden og økologisk validitet bør dermed bemerkes da målinger blir påvirket av sosiale faktorer som ved endringer over tid (Olsson, 2003). Overordnet del av læreplan er senest fornyet via Kunnskapsløftet i 2020 og samarbeidet mellom hjem og skole fremkommer fortsatt som en tydelig krav til skolen og som forventning fra hjemmet (Kunnskapsdepartementet, 2020). Endringene på dette området i skolen vurderes med bakgrunn i spørsmålsformuleringene ikke som utdaterte siden tema fortsatt er særdeles viktig og videre forankret i loven, senest i 2020 (Kunnskapsdepartementet, 2020). Nordahl (2000) gjennomførte faktoranalyse for spørreskjemaet hvor konklusjonen var at spørsmålene henger godt sammen og kunne videre slås sammen til en sumscore.

Reliabilitet ble også vurdert som tilfredsstillende, her i form av begrepsvaliditet (Nordahl, 2000). Spørreskjemaet ble med bakgrunn i dette vurdert som et hensiktsmessig verktøy for å måle foreldremiljøet.

Insentiv i form av premie ble benyttet for å rekruttere flest mulige respondenter til utvalget. Man kan diskutere om bruk av insentiv kan påvirke deltakernes frivillig informerte samtykke (Hem et al., 2019). Informasjonen i spørreskjema ble vurdert som tydelig nok til å opprettholde insentiv som rekrutteringsstrategi uten at virkning er undersøkt nærmere.

7. Konklusjon

Studien viste status på foreldremiljø ved fem ulike skoler i Innlandet og forskjeller mellom de ulike skolene. Forskjellene var signifikante for disse tre variablene: gjennomføring av *foreldreskolekonsept eller ikke*, *antall foreldremøter* som avholdes i løpet av skoleåret og *klassestørrelse*. Skoler som gjennomførte foreldreskole scoret signifikant dårligere enn skoler som ikke gjennomførte foreldreskole. Antallet foreldremøter viste signifikant forskjell mellom to skoler, hvor den ene scoret signifikant høyere på foreldremiljø. De to skolene som scoret lavest på foreldremiljøscore var de samme to skolene med foreldreskolekonsept og disse to skolene hadde størst antall elever i klassene.

Skolen som institusjon gjør mye for å skape et godt skole-hjem samarbeid, og selv om det stort sett er individfokusert, viser denne studien at foreldremøter har positive effekter på foreldremiljøet i en klasse, noen skoler har også foreldreskole med mål om å skape relasjoner mellom foreldre. Studien viser også tendenser i form av utdanning som viktig variabel for foreldremiljø. Størrelse på klassene virker også å si noe om foreldremiljø. Sosial kapital omtales i studien som en helsefremmende faktor og viser gode effekter gjennom flere studier presentert i denne avhandlingen. Med bakgrunn i dette kan det tenkes at sosial kapital blant foreldre i en klasse kan i stor grad bidra til å støtte skolen og være en medspiller fremfor innbytter.

Videre forskning

Det anbefales videre å undersøke potensialet til foreldremiljø ved normaltilstander, uten covid 19, og ved en grundigere undersøkelse av selve konseptet som sådan. For å kunne øke styrken i analysene vil et større utvalg enn i denne studien anbefales dersom kvantitativ metode er å foretrekke. En kvalitativ studie hvor man går grundigere til verks i å studere foreldremiljøet ved å undersøke hva skoleledelsen, lærerne og foreldrene selv tenker om dette, kan også være

verdifullt.. En undersøkelse av foreldreskole som intervensjon, der gjennomføringen i større grad er strukturert, kan undersøkes gjennom longitudinell studie hvor utvikling og endring studeres (Bjørndal & Hofoss, 2004).

8. Referanseliste

- Abbott, S. (2010). Social capital and health: The role of participation. *Social Theory & Health*, 8(1), 51–65. <https://doi.org/10.1057/sth.2009.19>
- Agresti, A. (2018). *Statistical methods for the social sciences* (Fifth edition, global edition.). Pearson.
- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well*. Jossey-bass.
- Antonsen, S. (2009). Motivasjon for deltakelse i helseundersøkelser. *Norsk Epidemiologi*, 15(1), Art. 1. <https://doi.org/10.5324/nje.v15i1.232>
- Bjørndal, A., & Hofoss, D. (2004). *Statistikk for helse- og sosialfagene* (2. utg.). Gyldendal akademisk. [https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:990308671694702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. I J. G. Richardson (Red.), *Handbook of theory and research for the sociology of education*. Greenwood Press.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *Ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U., Lerner, R. M., Hamilton, S. F., & Ceci, S. J. (2005). *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development*. Sage Publications.
- Brostrøm, S. (2009). Tilpasning, frigjøring og demokrati. *Første steg*, 24–28.
- Bryman, A., Foster, L., Sloan, L., & Clarke, T. (2021). *Bryman's social research methods* (Sixth edition.). University Press.
- Bø, I. (2011). *Foreldre og fagfolk* (3. utg.). Universitetsforl. [https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:991123157804702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

- Bø, I. (2018). *Barnet og de andre: Nettverk som pedagogisk og sosial ressurs* (5. utg.). Universitetsforl.
[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:999919925886102202"&mediatype=b](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)
øker
- Bø, I., & Shiefloe, P. M. (2007). *Sosiale landskap og sosial kapital: Innføring i nettverkstenkning*.
Universitetsforlaget.
[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:990604631634702202"&mediatype=b](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)
øker
- Cohen, S. (2004). Social Relationships and Health. *American Psychologist*, 59(8), 676.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.8.676>
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology*, 94(1988), S95–S120. <https://doi.org/10.1086/228943>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2019). *Generelle forskningsetiske retningslinjer*.
Forskningsetikk. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/generelle/>
- Desforges, P. C., & Abouchaar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review. *Department of Education and Skills. Research Report RR433*, 110.
- Edwards, R., & Gillies, V. (2005). *Resources in Parenting: Access to Capitals Project Report*. 28.
- Egeland, C., Pedersen, E., Nordberg, T. H., & Ballo, J. G. (2021). Barnefamilienes hverdagsliv i Norge 2021. I 107 [Working paper]. Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet - storbyuniversitetet.
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/2788919>
- Eriksson, M. (2011). Social capital and health implications for health—Promotion. *Global Health Action*, 4(1), 1-N.PAG. <https://doi.org/10.3402/gha.v4i0.5611>
- Faugstad, R., & Jenssen, E. S. (2019). Læreres opplevelse av muligheter i skole-hjem-samarbeidet. *Nordisk tidsskrift for utdanning og praksis*, 13(1), Art. 1.
<https://doi.org/10.23865/up.v13.1898>
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS Statistics* (5th edition.). SAGE.

Folkehelseloven. (2021). *Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)*—Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>

Fosse, E. (2006). *Sosial ulikhet i helse som tema i helsekonsekvensutredninger. Verktøy og erfaringer i*

noen europeiske land. [https://www.helsedirektoratet.no/tema/sosial-ulikhet-i-helse/sosial-](https://www.helsedirektoratet.no/tema/sosial-ulikhet-i-helse/sosial-ulikhet-pavirker-helse-tiltak-og-rad/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf/_attachment/inline/6cd2f46a-887c-4d68-a049-aa3ffd4d1113:6605013f595b71b72cef2b99f1f90338950ecf85/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf)

[ulikhet-pavirker-helse-tiltak-og-](https://www.helsedirektoratet.no/tema/sosial-ulikhet-i-helse/sosial-ulikhet-pavirker-helse-tiltak-og-rad/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf/_attachment/inline/6cd2f46a-887c-4d68-a049-aa3ffd4d1113:6605013f595b71b72cef2b99f1f90338950ecf85/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf)

[rad/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.p](https://www.helsedirektoratet.no/tema/sosial-ulikhet-i-helse/sosial-ulikhet-pavirker-helse-tiltak-og-rad/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf/_attachment/inline/6cd2f46a-887c-4d68-a049-aa3ffd4d1113:6605013f595b71b72cef2b99f1f90338950ecf85/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf)

[df/_attachment/inline/6cd2f46a-887c-4d68-a049-](https://www.helsedirektoratet.no/tema/sosial-ulikhet-i-helse/sosial-ulikhet-pavirker-helse-tiltak-og-rad/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf/_attachment/inline/6cd2f46a-887c-4d68-a049-aa3ffd4d1113:6605013f595b71b72cef2b99f1f90338950ecf85/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf)

[aa3ffd4d1113:6605013f595b71b72cef2b99f1f90338950ecf85/Sosial%20ulikhet%20i%20hels](https://www.helsedirektoratet.no/tema/sosial-ulikhet-i-helse/sosial-ulikhet-pavirker-helse-tiltak-og-rad/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf/_attachment/inline/6cd2f46a-887c-4d68-a049-aa3ffd4d1113:6605013f595b71b72cef2b99f1f90338950ecf85/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf)

[e%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf](https://www.helsedirektoratet.no/tema/sosial-ulikhet-i-helse/sosial-ulikhet-pavirker-helse-tiltak-og-rad/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf/_attachment/inline/6cd2f46a-887c-4d68-a049-aa3ffd4d1113:6605013f595b71b72cef2b99f1f90338950ecf85/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20som%20tema%20i%20helsekonsekvensutredninger.pdf)

Frønes, I. (2013). *Å forstå sosialisering*. Gyldendal akademisk.

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:991329845044702202"&mediatype=b](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

[øker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Fugelli, P. (2011). Grunnstoffet tillit. *Sykepleien forskning*, 6(5), 104–105.

Garsjø, O. (2018). *Forebyggende og helsefremmende arbeid: Fra individ- til systemorientert tenkning*

og praksis. Gyldendal.

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:999919954504802202"&mediatype=b](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

[øker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Greenman, E., Bodovski, K., & Reed, K. (2011). Neighborhood characteristics, parental practices and

children's math achievement in elementary school. *Social Science Research*, 40(5), 1434–

1444. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2011.04.007>

Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*.

Routledge.

Helgøy, I., & Homme, A. (2012). *Evaluering av lokale prosjekter om hjem-skole-samarbeid*. 31.

Helsedirektoratet. (2014). *Psykisk helse og trivsel i folkehelsearbeidet (IS-2263)*.

[https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/psykisk-helse-og-trivsel-i-](https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/psykisk-helse-og-trivsel-i-folkehelsearbeidet/Psykisk%20helse%20og%20trivsel%20i%20folkehelsearbeidet.pdf/_attac)

[folkehelsearbeidet/Psykisk%20helse%20og%20trivsel%20i%20folkehelsearbeidet.pdf/_attac](https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/psykisk-helse-og-trivsel-i-folkehelsearbeidet/Psykisk%20helse%20og%20trivsel%20i%20folkehelsearbeidet.pdf/_attac)

- hment/inline/c3e9d9e3-8a17-45ee-a66e-4ea6850789ee:236bae07e0b209e222ff1747dba9ad3336c813dd/Psykisk%20helse%20og%20trivsel%20i%20folkehelsearbeidet.pdf
- Helse-og Omsorgsdepartementet. (2013). *Meld. St. 34 (2012–2013) Folkehelsemeldingen—God helse – felles ansvar*. Helse-og Omsorgsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-34-20122013/id723818/>
- Helse-og omsorgsdepartementet. (2019). *Meld. St. 19 (2018–2019) Folkehelsemeldinga—Gode liv i eit trygt samfunn*. Helse-og omsorgsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/nn/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770/>
- Hem, I. R., Gjerstad, C., & Berg, A. (2019). Bruk av insentiver til deltagere i medisinsk og helsefaglig forskning i Norge. *Tidsskrift for Den norske legeforening*.
<https://doi.org/10.4045/tidsskr.17.0958>
- HINN. (2022). *Nettskjema—Høgskolen i Innlandet*.
<https://www.inn.no/bibliotek/oppgaveskriving/nettskjema/index.html>
- Haagensen, V. W. (2008, august 20). Obligatorisk foreldreskole. *NRK*.
<https://www.nrk.no/innlandet/obligatorisk-foreldreskole-1.6184169>
- Ingersvoll, B. R., & Wainer, A. L. (2013). Pilot study of a school-based parent training program for preschoolers with ASD. *Autism, 17*(4). <https://doi-org.ezproxy.inn.no/10.1177/13623613111427155>
- Innlandsstatistikk. (2022). *Utdanningsnivå—Innlandsstatistikk*. Utdanningsnivå.
<https://www.innlandsstatistikk.no/utdanning-og-kompetanse/utdanningsniva/>
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utgave.). Abstrakt forlag.
- Jones, L. (2012). Public health in context. I L. Jones & J. Douglas (Red.), *Public health: Building innovative practice* (s. 5–36). Sage Publications ; The Open University cop.

- Kunnskapsdepartementet. (2008). *Fra eldst til yngst. Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole.*
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/veileder/f-4248-fra-eldst-til-yngst.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2019). *Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO.* Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>
- Kunnskapsdepartementet. (2020). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen* (LK20 utg.). Kunnskapsdepartementet. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>
- Lauglo, J. (2007). Forskjellig sosial rekruttering i private og offentlige skoler? *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 91(5), 387–403. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2987-2007-05-04>
- Lauritzen, C., Adolfsen, F., Rasmussen, L.-M., & Strandbu, A. (2015). *Fra 15 til 22 elever i klassen: Hvordan påvirker større klasse elevenes læringsmiljø og trivsel?* 15.
- Li, A., & Fischer, M. J. (2017). Advantaged/Disadvantaged School Neighborhoods, Parental Networks, and Parental Involvement at Elementary School. *Sociology of Education*, 90(4), 355–377.
- Lillejord, S., Børte, K., Halvorsrud, K., Ruud, E., & Freyr, T. (2015). Tiltak med positiv innvirkning på barns overgang fra barnehage til skole. *Kunnskapssenter for utdanninf.*
<https://utdanningsforskning.no/contentassets/d66fcf1950f34b46a79a5fc647e40774/kunnskapssenter-overgangbarnehage-web.pdf>
- Marmot, M. (2010). *Fair society, healthy lives: Strategic review of health inequalities in England post 2010* (s. 34). Marmot Review.
- Mogren, A., Gericke, N., & Scherp, H.-Å. (2019). Whole school approaches to education for sustainable development: A model that links to school improvement. *Environmental Education Research*, 25(4), 508–531. <https://doi.org/10.1080/13504622.2018.1455074>
- Nordahl, T. (2000). *Samarbeid mellom hjem og skole—En kartleggingsundersøkelse.* Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA. <http://hdl.handle.net/20.500.12199/3516>

- Nordahl, T. (2003). *Makt og avmakt i samarbeidet mellom hjem og skole*. Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA. <http://hdl.handle.net/20.500.12199/4876>
- Nordahl, T. (2005). *Læringsmiljø og pedagogisk analyse.: En beskrivelse og evaluering av LP-modellen*. (NOVA Rapport NOVA Rapport 19/05; NOVA Rapport, s. NOVA Rapport 19/05). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA). <https://doi.org/10.7577/nova/rapporter/2005/19>
- Nordahl, T. (2015). *Hjem og skole: Hvordan etablere et samarbeid til elevenes beste?* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Nordahl, T., & Drugli, M. B. (2015). *Hjem og skole: Hvordan etablere et samarbeid til elevenes beste?* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Norkyn, A., Andersen, H. I. M., & Hanssen, N. B. (2020). Overgangen fra barnehage til skole. *Psykologi i kommunen*, 5/2020. <https://utdanningsforskning.no/artikler/2021/overgangen-fra-barnehage-til-skole/>
- Normann, T. M. (2010). Svekket helse - mindre sosial kontakt: Sosial deltakelse. *Samfunnsspeilet* (trykt utg.), 24(2010) nr 5-6, 88–97.
- Olsson, H. (2003). *Forskningsprosessen: Kvalitative og kvantitative perspektiver*. Gyldendal akademisk. [https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:990206543084702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)
- Opplæringslova. (2022). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*—Lovdata (2022. utg.). Kunnskapsdepartementet. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- Opplæringsloven. (2009). *Forskrift til opplæringslova—Kapittel 20. Foreldresamarbeid i grunnskolen og vidaregåande opplæring*—Lovdata. Lovdata. https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_24#%C2%A720-4

- Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS* (7th edition.). Open University Press/McGraw-Hill Education.
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (2002). *Democracies in Flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. Oxford University Press, Incorporated. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=3051849>
- Rolfe, G. (2013). Philosophical basis for research. I E. A. Curtis & J. R. J. Drennan (Red.), *Quantitative health research: Issues and methods* (s. 11–61). McGraw Hill Education/Open University Press.
- Røed, L. L. (2006). Skole for de store. *Aftenposten*.
<https://www.aftenposten.no/norge/i/wOzBP/skole-for-de-store>
- Saltkjel, T., & Malmberg-Heimonen, I. (2014). Social inequalities, social trust and civic participation—The case of Norway. *European Journal of Social Work*, 17(1), 118–134.
<https://doi.org/10.1080/13691457.2013.789004>
- Schiefloe, P. M. (2015). *Sosiale landskap og sosial kapital: Nettverk og nettverksforskning* (2. utg.). Universitetsforl.
[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:991507543964702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)
- Statistisk sentralbyrå. (2021). *Samboere*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/samboere>
- Statistisk sentralbyrå. (2022). *Standard for utdanningsgruppering (NUS)*. Statistisk sentralbyrå.
<https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/36>
- Thurston, M. (2014). *Key themes in public health*. Routledge.
- Uphoff, E. P., Pickett, K. E., Cabieses, B., Small, N., & Wright, J. (2013). A systematic review of the relationships between social capital and socioeconomic inequalities in health: A contribution

to understanding the psychosocial pathway of health inequalities. *International Journal for Equity in Health*, 12(1), 54. <https://doi.org/10.1186/1475-9276-12-54>

Utdanningsdirektoratet. (2017). *2.1 Sosial læring og utvikling*. Utdanningsdirektoratet.

<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/sosial-laring-og-utvikling/>

Utdanningsdirektoratet. (2021). *Grunnskolen—Fakta og læringsresultater*. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/utdanningsspeilet-2019/fakta-om-grunnskolen/>

von Heimburg, D., Langås, S. V., & Ytterhus, B. (2021). Feeling Valued and Adding Value: A Participatory Action Research Project on Co-creating Practices of Social Inclusion in Kindergartens and Communities. *Frontiers in Public Health*, 9, 365.

<https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.604796>

von Heimburg, D., & Ness, O. (2021). Relational welfare: A socially just response to co-creating health and wellbeing for all. *Scandinavian Journal of Public Health*, 49(6), 639–652.

<https://doi.org/10.1177/1403494820970815>

World health organisation. (2022). *Constitution of the World Health Organization*. Constitution.

<https://www.who.int/about/governance/constitution>

Foreldremiljø

Side 1

Obligatoriske felter er merket med stjerne *

Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

"Foreldremiljø – fører mer robuste foreldremiljø til mer robuste barn"?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Skolene har ulike tilnærminger til foreldremiljøet og hvordan det tenkes rundt å etablere dette. Noen skoler har foreldreskole i oppstart av 1. trinn, mens andre skoler har andre møtepunkter. Gjennom min masteroppgave i studieretningen folkehelse, ønsker jeg å se på mulige forskjeller mellom disse ulike tilnærmingene.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Prosjektet er en masteroppgave i Master i folkehelsevitenskap og gjennomføres av Line Bruun Schjerve

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Totalt 12 skoler i Hamar, Stange og Ringsaker ble strategisk utvalgt for å dekke ulike tilnærminger og bakgrunn. Siden din skole har sagt seg villig til å delta og du har barn i første klasse, blir du forespurt om å delta.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltagelsen innebærer et spørreskjema til foreldre på første trinn med spørsmål relatert til bakgrunn og utsagn knyttet til opplevd foreldremiljø. Spørreskjemaene vil registreres elektronisk.

Spørreskjemaene er estimert til å ta ca 3-5 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Det vil ikke påvirke ditt forhold til foreldre/skole/lærer.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være jeg som student og min veileder ved Høgskolen i Innlandet Friedolin Steinhardt som vil ha tilgang til spørreskjemaene gjennom innlogging.
- Navn på skole vil erstattes med en kode slik at skolene ikke skal identifiseres.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.11.22. Alt datamateriale som er innsamlet vil anonymiseres.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende

- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Med vennlig hilsen

Line Bruun Schjerve

LineSchjerve@gmail.com

Tlf: 958 79 703

For spørsmål er det også mulig å kontakte

Førsteamanuensis Friedolin Steinhardt ved

Fakultet for helse- og sosialvitenskap ved Høgskolen i Innlandet.

E-post: friedolin.steinhardt@inn.no

Samtykker du til å delta i studien? *

Ja

Nei

Obligatoriske felter er merket med stjerne *

Takk for at du tar deg tid til å besvare dette skjemaet. Når skjemaet er innsendt er hele klassen med i trekningen om å få en aktivitetstime i den flotte nye turnhallen i Ankerskogen.

Bakgrunnsinformasjon

Biologisk kjønn på deg som foresatt? *

Mann

Kvinne

Din nasjonalitet *

Norge

Annet nordisk land

Annet europeisk land

Nord Amerika

Sør-Amerika

Asia

Oseania

Sivilstatus

Enslig

Gift

Samboer

Utdanning

Vennligst kryss av høyest fullført utdanning.

- Grunnskole
- Videregående skole
- Yrkesutdanning
- Høgskole/universitet inntil 3 år
- Høgskole/universitet fra 4 år og opp

Hvilken skole går barnet/barna på? *

Hvor mange barn er du forelder/foresatt for på 1.trinn? *

- 1
- 2
- 3
- 4

Har 1.klassingen eldre søsken? *

- Ja
- Nei

Har eldre søsken gått på samme skole?

 Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Har 1.klassingen eldre søsken?»

- Ja
- Nei

Hvor mange møter for alle foreldre har du deltatt på i regi av skolen i løpet av 1.trinn? *

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10 eller flere

Spørsmål om foreldremiljø.

Nedenfor er det enkelte utsagn om kontakten mellom foreldre i klassen. Ta stilling til utsagnene ved å krysse av for om de stemmer meget godt, ganske godt, ganske dårlig eller svært dårlig med din/deres erfaringer.

Foreldremiljø

Nedenfor er det enkelte utsagn om kontakten mellom foreldre i klassen. Ta stilling til utsagnene ved å krysse av for om de stemmer meget godt, ganske godt, ganske dårlig eller svært dårlig med din/deres erfaringer.

	Stemmer svært dårlig	Stemmer ganske dårlig	Stemmer ganske godt	Stemmer meget godt
1. Kontakten mellom foreldrene i denne klassen er svært god. *	☐	☐	☐	☐
2. Jeg/vi snakker ofte med de andre foreldrene i klassen. *	☐	☐	☐	☐
3. Jeg/vi diskuterer ofte med de andre foreldrene i klassen om hvordan barna har det og trives på skolen. *	☐	☐	☐	☐
4. Jeg/vi diskuterer ofte med de andre foreldrene i klassen hvordan undervisningen er. *	☐	☐	☐	☐
5. Jeg/vi kjenner de andre barna i klassen svært godt. *	☐	☐	☐	☐
6. Når foreldrene i klassen har blitt enige om noe, så følges det opp. *	☐	☐	☐	☐
7. Foreldrene gjør mye for å forbedre miljøet i klassen. *	☐	☐	☐	☐
8. Skolen gjør mye for å forbedre miljøet blant foreldrene i klassen. *	☐	☐	☐	☐

Takk at du deltok i studien!

Om du vil delta i trekking av aktivitetstimen for din klasse kan du skrive epost-adressen din inn nedenfor.

Alt data ble behandlet anonymt og epost-adressen vil ikke bli knyttet til resten av data.

Dersom du opplever store utfordringer knyttet til temaet ovenfor, bes du kontakte kommunalsjef for området Opplæring og oppvekst Dordy Wilson.

Sentraltbord: 62 56 30 10 eller via epost postmottak@hamar.kommune.no

Bakgrunnsinformasjon skole

Side 1

Obligatoriske felter er merket med stjerne *

Vil dere delta i forskningsprosjektet

"Foreldremiljø – fører mer robuste foreldremiljø til mer robuste barn"?

Dette er et spørsmål til dere som skole om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvilken effekt et gitt antall møtepunkter i regi av skolen har på foreldremiljøet i første klasse. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Skolene har ulike tilnærminger til foreldremiljøet og hvordan det tenkes rundt å etablere dette. Noen skoler har foreldreskole i oppstart av 1. trinn, mens andre skoler har andre møtepunkter. Gjennom min masteroppgave i studieretningen folkehelse, ønsker jeg å se på mulige forskjeller mellom disse ulike tilnærmingene.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Prosjektet er en masteroppgave i Master i folkehelsevitenskap og gjennomføres av Line Bruun Schjerve.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Totalt 12 skoler i Hamar, Stange og Ringsaker ble strategisk utvalgt for å dekke ulike tilnærminger og bakgrunn.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltagelsen innebærer et spørreskjema til skolen med spørsmål knyttet til bakgrunn (skolenavn, antall elever totalt og på første trinn, møtepunkter i første trinn) og et spørreskjema til foreldre på første trinn med spørsmål relatert til bakgrunn og utsagn knyttet til opplevd foreldremiljø. Spørreskjemaene vil registreres elektronisk.

Spørreskjemaene er estimert til å ta ca 3-5 min.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis dere velger å delta, kan dere når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for dere hvis dere ikke vil delta eller senere velger å trekke dere.

Det vil ikke påvirke forhold til foreldre/skole/lærer.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være jeg som student og min veileder ved Høgskolen i Innlandet Friedolin Steinhardt som vil ha tilgang til spørreskjemaene gjennom innlogging.
- Navn på skole vil erstattes med en kode slik at skolene ikke skal identifiseres.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.11.22. Alt datamateriale som er innsamlet vil anonymiseres.

Med vennlig hilsen

Line Bruun Schjerve

LineSchjerve@gmail.com

Tlf: 958 79 703

For spørsmål er det også mulig å kontakte
Førsteamanuensis Friedolin Steinhardt ved
Fakultet for helse- og sosialvitenskap ved Høgskolen i Innlandet.
E-post: friedolin.steinhardt@inn.no

Jeg, på vegne av skolen, samtykker til deltakelse. *

Ja

Nei

Hva heter skolen? *

Hvor mange elever er det totalt på skolen? *

Hvor mange elever er det på 1.trinn? *

Er 1.trinn delt inn i faste klasser eller er trinnet dynamisk? *

Fast klasse

Dynamisk

Hvor mange møtepunkter har skolen avholdt for foreldre på 1.trinn? *

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10 eller flere

Gjennomførte skolen foreldreskole på dette trinnet? *

Ja

Nei

Hvor mange møtepunkter inneholdt foreldreskolen?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Gjennomførte skolen foreldreskole på dette trinnet?»

1

2

3

4 eller flere

[Meldeskjema / "Foreldremiljø – fører mer robuste foreldremiljø til mer robuste barn"?](#) / Vurdering

Vurdering

Referansenummer

428786

Type

Standard

Dato

06.04.2022

Prosjekttittel

"Foreldremiljø – fører mer robuste foreldremiljø til mer robuste barn"?

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskolen i Innlandet / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for folkehelse og idrettsvitenskap

Prosjektansvarlig

Friedolin Steinhardt

Student

Line Bruun Schjerve

Prosjektperiode

04.04.2022 - 07.11.2022

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Rettslig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene kan starte så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det rettslige grunnlaget gjelder til 07.11.2022.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet medprosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!